

a Non ascēdes p gradus. Contra: Instr. xxvij. g. legat: q sacerdos q̄ imolabat ascendebat p gradus ppter alta r̄ altitudinē. Sol. Illic phibet dñs fieri gradus perpetuos et altari imobiliter adhēretes: sed nō phibet scabellū supponi pedibus sacerdotis volētis imolare: cū aliter nō posset ppter altaris altitudinē:

Et de illo scabellō in telligif de q̄ dicis in fra. Tel forte tm spū aliter intelligif hēc p̄ hibitio gradū altari.

Expositio La. XXI.

b Ec sunt iudi cia. Quia in nobedientia iuste punienda est: ideo recte post pcepta q̄ b̄ obediēdū dat dñs iudicia: q̄b̄ obediens puniat. Lex em̄ data est duris in flagelluz: iudicib⁹ i p̄dagogū sed pfect⁹ in signū. c

c Si emeris. i. si emēris aliquē hebreu⁹ vt sit tibi seru⁹. d

Si annus seruierit: Nisi

intervenerit interi iu-

bile⁹. e

Liber gra-

tis. i. p libertate sua:

Nec aliqd dabit dño

nec p seruitio quo ser-

uunt aliquid accipiet

ab eo. f

Deut. xv.

c. dicit: Cū tibi vendi-

tus fuerit frat tu⁹ hebr̄g⁹ v̄l hebr̄ga: et sex annis seruierit tibi:

in septimo anno dimittes eū liberū: quē liberrate donaueris:

nequaq̄ vacū abire patiar: s̄z dabis viaticū. f

Et vxor egredieb⁹: et fili eius si quos genuit. Et vxor quā dñs su-

us dedit ei nolēs dimittere: vxorē et liberos: g

Dīs. i. sa-

cerdotib⁹ p̄sentabit ad ostiū tabernaculi. h

Cōtrariū videt

Deut. xv. c. vbi dicit: Assumes subulā et pforabis aurē eius

in lanua dom⁹ tue: mō ergo ad ostiū tabernaculi. Sol. For-

te p̄mo offerebas seru⁹ sacerdotibus ad ostiū tabernaculi: et

post dñs reducebat eū: et in lanua dom⁹ sue pforabat ei aurē

ex iussu sacerdotis. Tel forte tabernaculū dicit dom⁹ ei⁹: qz

est cōmune omnīū. Et qd̄ taceb⁹ hic de ancilla in Deut. xv.

d. in p̄flet. b

Subulq: instrumentū quo suuñ solulares.

i. dū vivet: vel vsq; ad iubileū: tūc em̄ liberab⁹.

k

Filiā suā in famulā: tūc exquo filia vē-

dita fuit in famulā: videt q̄ eadē lex sit in filia et ancilla: quia

filia ī ancilla est. Sol. Illud est vendi in ancillā: et aliud ī fa-

mulā. Ancilla serua dicit: sed famula concubina: quā grēci

mōpheron vocat. i. amicā. Sed videt q̄ lex ista contraria

sit. Supra em̄. xx. b. phib⁹ ē oīs cōcubitū: excepto federe

nuptiali: vb̄ i dīctū est: Non mēchaberis: hic vero lex videt

innuere: q̄ liceat vēdere filiā ī p̄cubinā. Sol. vēdere filiā ī

p̄cubinā: permīssio est: nō p̄ceptū: Neq; h̄ innuīt q̄ liceat: s̄z

doctetur quid iuris sit: et qd̄ fieri debeat: cū quis vendit fili-

am in concubinam. Tamen quidam dicunt q̄ nomine con-

cubinatus intelligitur priuatum matrimonī: et sic licitū erat

vendere filiam in concubinam. l

Non egredietur

sicut ancille. i. sine precio.

m

Si diplūcuerit: post

q̄ humilitā est ab eo.

n

Si. i. q̄vis: spreuerit: id est hu-

militā concubendo cū ea: nec vxorem faciendo:

o

Faciet illi: id est sicut filie dotem apponet. Infames enim

sunt nup̄tē sine dote. p

Si autem filio: Mota si quis fi-

liam alterius: non sibi sed filio suo emisset: eadem lex erat: et

idem faciendum. Tribus autem modis poterat fieri: quia si

ipse vel filius humiliauerit eam ī concubinam: id est non fa-

ctam vxorem: si postea displiceat ei vel filio: prouideat el dorem et vestem et virum propter humiliationē: si nec agno minauerit sibi. Si vxorem eā duxit: et postea displicet: iurta legem vxorem faciat ei: id est non poterit eam dimittere: sine libello repudiā: sicut fit vxoribus repudiatis: ut legi⁹ Deut.

xvij. a. Similiter fa-

ciendū si filio suo eam

coniungerit in vxore.

Si autem ista tria nō

fecerit: id est nec ipse

eam humiliauerit sine

agnominatione: nec si

lio suo eam dederit in

vxorem: ancillā mo-

re egrediebat gratis:

id ē nec dabat nec ac-

cipiebat preciū: Vē-

dere autem vel copu-

lare viro non hebreo

non poterat dominus

qui emerat eā. Si ve-

ro seruo hebreo copu-

labat eam: ipsa cū ma-

rito suo libera gratis

egrediebatur septimo

anno. q

Et preciū

pudicitē: id est Lxvii. 24. c.

virum et dorem et ve-

stes prouidebar ei p

recio pudicitē abla

te. r

Bratil abs

qz pecunia. Inter-

lin. Sic seru⁹ hebre⁹:

Ergo seruus hebreus

nihil accipiebat. Con-

tra. Deut. xv. c. legitur: Dabis ei viaticum de gregib⁹ et de

area: et de torculari et. Sol. Ibi monet dominus seruo da-

re viaticum: non quia teneatur: sed ex honestate. Unde sic

intelligif hic: Nihil accipies ex debito seruitutis. s

Qui

aut nō est insidiat⁹: Quere et lege illam glosaz Rabani

que sic incipit: Qui non est insidiatus et. t

Sed deus

tradiderit illum. Et hoc videtur: ut dicit Augustinus: si

quis volens vel nolens occidat aliquem: deus tradidit in ma-

nus occidentis: Quod falsum est: quia nisi deus tradidis-

set: non posset eum occidere. Ad hoc dicit Aug⁹. q̄ reuera si

quis volens vel nolens occidat aliquem: deus tradidit in ma-

nus occidentis: sicut et filium suuñ tradidit. S; quando volēs

quis occidit aliū: tunc et deus tradidit illum qui occiditur:

et voluntas occidentis concurrit in necem illius. Quando

vero nolens quis occidit aliū: tunc solus deus dicitur trade-

re illum qui occiditur in manus occidentis: quia voluntas

occidentis non concurrit. Hoc igitur interest: quia hoc tan-

tum deus facit: illud aut et deus et homo: S; non sicut de-

us ita et homo: Deus em̄ iuste: licet occulta sit iustitia: ho-

mo vero dignus pena: et si occidit quem deus vult occidi.

Non em̄ ministerū deo p̄bet iubenti talis occisor: sed suę

malicie et cupiditati deseruit: Unde in eodem facto deus de-

occulta iusticia laudat: et homo de propria iniuritate punit.

v

Locū quo fugere debeat. Et erit ibi donec per iu-

dices ciuitatis illius reconciliēt: vsq; ad mortē summi sacer-

dotis: Tunc em̄ redire poterat securus ad propria. De his

ciuitatibus habetur Iliu. xxxv. b. Deut. xix. a. et Josue. xx.

a. Qui vero ex industria occiderat etiam ab altari euelleba-

tur. Quod fecit salomon de ioab. iij. Regi. q. e. Instar harū

ciuitatū habemus nos loca deo dicata: Valorem tm immu-

nitatē p̄stant: q̄ illę ciuitates. Saluat em̄ in eis etiā vo-

les homicida et quilibet fugitiu⁹. Tū qdā exceptionē facit:

Si em̄ pro homicidio vel furtō factō ī ecclesia vel huiusmo-

di: fugiat ad ecclesiā: dicūt inde debere extrahī et puniri. x

Si quis p̄ industriā. Deut. xix. c. Si qs odio habet et. o

a Aperuerit cisternā. Nōmīne cisternē intelligit pūtēus: cuius propugnaculum et quicquid tale potest esse causa vel occasio mortis alicuius. Quidā intelligent de cisterna vñ puto facta iuxta v. am. Alter ēm est si in agro vel in iuxto. S; si bos cornupet alicuius/bouē alterū impulerit in cisternam discopertā : qd iuris fieret: quis rediēt bouē: an domin⁹ cisterne: an dominus bouis cornupet?

b Moraliter: Cisterna aperta/mulier fatua/collo extento et sparsis crinibus incedens: et facie nō velata. In quam cadit bos vel asinus: quādo quis sensatus aut alius eus specie capitur. Ideo dicit apl's i. Cor. xi. a. Si nō velet mulier tōdeat r̄c. Et Esa. iii. c. Pro eo q̄ eleuare sunt filii sion r̄c. Et infra. d. Erat pro suauī odore setor: et p̄ cona fumiculus: et p̄ crispātī crine/calviciū.

b **A** Tēdet bouem. Et qd si bos viuus deterior moruo: Intelligit q̄ domin⁹ bouis cornupet nesciebat bouem esse comupetaz: et ita nō erat in culpa: Unde satis erat si p̄tē bouis sui amitterebat.

c Cadauer autē mor. r̄c. S; ad qd subēt cadauer diuidi: cu non licebat huiusmodi carnibus vesci: Forte p̄p̄ corū eius cuius v̄lus bon⁹ erat. Expositio L. XXII.

D I quis furat suarū su. r̄c. d. Quinque boues p̄yno. Mu. v. a. videſt esse p̄riū: vbi iubēt fieri rei ablatē restitutio cum q̄nta capiſt. i. iubēt capitale reddi: et q̄nta pars sup addi. Sol. Hic necessaria est distinctio: Nā sublatio rei alienae: aliquā siebat ex idustria/furto vel rapina: aliquā p̄ negligētiā: aliquā p̄ ignoratiā. De re sublata sc̄pter d̄r̄ hic q̄ restituat in quadruplū vel quintuplū / si res perierat: sed si stabat integrā in duplū. De sublata p̄ ignorantiā agit in Numeris. Vel de re furtiva quando latebat furtum: et fur p̄ penitēs spōte confiterit et reddit: tunc sufficiebat reddere caput: et addere quintam: Sivero non esset qui recipereret: redderef deo: et esset sacerdotis: Et pro peccato furti et pro negligentia/febat aliqua oblatio fini quātitatē rei. Aliqui libri habēt q̄tuor boues pro vno: quē videtur v̄tor littera: per hoc qd dicit cacheus / Luc. xix. b. Ecce dimidiū bonorū meorū r̄c. Josephus dicit aurum et argentum reddi in duplū: iumēta in quadruplū: solū bouem / in quintuplū: quia quāto qd possidet ceteris ē v̄tilū: tanto amittit damnosius. Bos/

a opprimetur. Si quis āperuerit cisternam et foderit: et non operuerit eam: ceciderit q̄ bos vel asinus in eam / reddet dñs cisternē precium iumentorum: quod autē mortuum est ipsius erit. Si bos alienus/ bouē alterius vulnerauerit: et ille mortuus fuerit: vēndēt bouem viuum et diuidēt precium: cādauer autē mortui/ inter se disperterunt. Si autē sciebat q̄ bos cornupeta esset ab heri et nō diuertitius / et nō custodiuit eum dominus suus: reddet bouem pro boue: et cādauer itegrū accipiet. **C. XXII.**

S I quis furatus fuerit bonem aut oues: et occiderit vel vēdit derit: qnq̄ bouēs p̄yno boue restituet: et q̄tuor oues p̄ vna oue. Si effringens fur domū siue suffodiens fuerit inuentus: et accepto vulnere mortuus fuerit: p̄cūsor non erit reus sanguinis: et si orto sole fecerit: homicidium perpetrauit et ipse morietur. Si non habuerit quod pro furto reddat: venundabitur: Si inuentus fuerit apud eum quod furatus est viuēns siue bos siue asinus siue ouis: duplū restituet. Si leserit q̄spīā agrū vel vineam: et dimiserit in-

quinquā vtilitates habet: Carnibus suis nos pascit: terrā arat: segetes triturat: corio calciat: cornibus armat. Vñ versus: Pascit arat vñtrū / triturat / calciat / armat. Et ideo debet q̄nq̄ boues p̄ vno reddi. Quis v̄o q̄tuor habet vtilitatem: Im mola/lactat/pascit et vestit: et ideo p̄yna iubēt q̄tuor reddi.

e Si effringens fur. de nocte scilicet.

f Accepto vulnere. Aug. dicit: Si fur nocturnū occidit: nō ē re homicidij q̄ occidit: q̄ nō poterat vñcerni vtrum ad furanum vel occidendum vñset: eo q̄ nor̄ esset:

Sed si diurnus occidit / nullū ferēs gladiū: tūc occisor re ēst homicidij / et puniri iubet vt homicida: q̄ discerni poterat / q̄ tm̄ ad furandum venerat.

Sivero tunc fur talis se defenderit: tunc occisor non est reus homicidij: q̄ pl̄ est q̄ fur g. Mērcullorū non erit reus: qui sententia anathematizatum percussit: vt spīritus eius saluus fiat in die domini: Monerit reus: quia in nocte nō poterat discerni vtrū causa furti vñbo homicidij venerit: Unde Aug: vt s. b.

H Orto sole hoc fecerit. i. furē interficerit / nec se defendantē / nec gladiū ferentem.

i Quod pro furto reddat fur: Ut nundabitur ad tepus scilicet .i. locabif quoque opera sua dānum illatus restituat.

Et intelligitur de fure diurno / qui non occidetur.

C Aliens. Interlin. i. a fide penitus non discedens. Argumētū est: q̄ pecans mortaliter / non amittit fidez: et ita est

eadē fides īformis et formata. **l** Duplū restituet: et nō p̄dēnabif: q̄ exq̄ reseruauit / videt q̄ penituerit / et restituere velit ablatū vñ ei fiat relaxatio. Si autē re furata distraxerit: tūc ei nulla fit relaxatio: Restituet: vt modū vini p̄ modio vini. Et etiā hodie tenet iste leges. **m** Si later: fur. s. Aplicabif ad deos. i. sacerdotes vñ catholicos doctores.

n Et q̄cqd dānum. i. q̄cqd re. **o** Ad deos: nō ad vñū tm̄. p̄ Duplū restituet: Si q̄ negligētiā vñ incuria suā sublatū fierit id / et lata fuerit culpa ei⁹: si vero levius / tūc redet simplū: et hoc totū fini arbitriū iudicū: fur v̄o q̄ duplū.

Si vero depositarius omnimodā innocētiaz suam probare poterit. s. q̄ circa illam rem / diligētiā quā potuit adhibuit: nihil reddet. **p** Ab hostibus captū: per violentiam.

r Nullusq̄ hoc viderit: q̄. s. captū fuit violenter ab hostibus.

Libri

a Maxime si conductū *re*c. i. si conduxerat id: ut inde operaretur et lucraretur: et ex culpa sua non fuit mortuum: non tenetur restituere: Et ita aliquo modo alia est lex de comodato: alia de conducto. Et est summa quod mutuo acceptū.

i. comodatum/forte in parte debet restituere: conductum non/

si ex culpa conducto/

ris non fuerit mortu/

um. Quidam ignari

grammatice exponunt

venerat pro vendi-

tum erat: Sed vere ove-

nis preteritū plus q̄

perficit venierat

.i. vēditū erat. Debi-

litatū nō p̄ cōmen-

dato: s̄z p̄ cōmoda-

to. b Si seduxerit *re*c.

Virgo nondū

desponsata: est senten-

tia canonica nondū

ab aliq̄ sancto exposi-

ta: Quē seducit: q̄i ab aliq̄ iuxta sensu san-

ctorum patruz nō ex-

ponitur. Pater ei⁹ est

sensus historicus: quo

reclamante non debet

duci in medium: Nā

fm Hieronymi: debi-

le ē edificiū allegorice

nisi prius factum fu-

erit fundamentum his-

toric. c Dormie-

rit̄. Mouo sensu p̄

suo libitu exponēdo:

allegorice de sacra scri-

ptura exponitur. d

Dotabit. i. euidenti-

ratioē v̄l auctoritate

positionē suā confir-

mabit: aliter nō crede-

tur ei. e Si pater

virginis. S̄z qd fu-

it si feru liberā sedu-

xit: aut ignobilis nobis-

lē: aut pauper diuitē:

Sol. Lex ista intelligi-

tur de hoib⁹ eiusdē p̄ditionis. Certū est em⁹ q̄ paup nō po-

test dotare diuitem puellam. f Maleficos nō patie-

ris. Maleficos vocat non quoslibet intentos criminibus:

sed prestygatores/hariolos/magos/inspectores pelvis/v̄l gla-

dij / inuiores psalterij / carminatores: qui s̄. carniuibus

diabolicis vtuntur: Omnia em̄ ista fiunt contradicente do-

mino et sacra romana ecclesia/et sacris canonibus. Leuit⁹.

xix. f. Ne declinetis ad magos *re*c. Deut⁹. xvii. b. Laue ne

iuueniat i te q̄ lustret filiū. g Qui coierit. Eadē pena pu-

nitur q̄ coit cū iuueneto et cū masculo: morte s̄. corporali: Le

uit⁹. xvii. f. h Aduenē em̄ et ipsi fūstis. Eccl⁹. xxxi.

b. Ex teipso cognoscē quē sunt p̄ximū tuū. i Audie *re*c.

Esa. i. e. Judicate pupillo *re*c. k Audia clamorez eo-

rūm. Eccl⁹. xxxv. c. Non despicias preces pupilli nec vidue

*re*c. l Hec ysuris opprimes. Interlin⁹: Aliqua super-

abundantia. Leuit⁹. xxxv. d. Si attenuatus fuerit seruus tu-

us *re*c. m Si pignus. Aug⁹ dicit q̄ hic ponitur species

pro genere: Non em̄ intelligitur de omni vestimento: sed de

illo quo debet nocte operiri: cuius carentia / frigore coartat

cū aliud nō habeat: Unī sequi statim: o Ipsum em̄ *re*c.

Similiter intelligitur de q̄libet alia re qua indiger multum.

p Ante solis occasum. Eph. iii. f. Sol nō occidat sup

De adulteri. j.
36. q. 2. ca. tria

23. q. 5. c. reos
sang.

Leuit⁹. 19. g.

Zachar. 7. c.

occisum est: et non restituet.

Qui a proximo suo quicq̄

horum mutuū postulauerit/

et debilitatum aut mortuum

fuerit/ dñō non presente red-

dere cōpelletur. Q̄ si impre-

sentiaꝝ dominus fuerit non

restituet: maxime si cōductū

venerat pro mercede operis

b sui. Si seduxerit quis virgi-

nem: necdum desponsata m̄:

s dormieritq̄ cuz ea: dōtabit

eam: et habebit eam uxorem

e Si pāter virginiss dare no-

luerit reddet pecunia iuxta

modum dotis/ quam virgi-

nes accipere consueuerunt.

f Maleficos nō patieris vi-

s uere. Qui coierit cum iuuen-

to/morte moriatur. Qui ini-

molat dñs/ occidetur: prēter

domino soli. Aduenaz non

cōtristabis/ neq̄ affliges eū:

h Aduenē em̄ et ipsi fūstis in

terra egypti. Clidiūc et pu-

illo nō nocebitis. Si lese-

ritis eos/ vociferabuntur ad

me: et ego audiā clamorez

eorum: et indignabitur furor

meus/ percutiamq̄ vos gla-

dio: et erunt uxores vestre

viduę: et filiū vestri pupilli.

Si pecuniam mutuam de-

deris populo meo paupe-

ri qui habitat tecum/ nō vr-

gebis eū quasi exactor: nēc

vsurū opprimes. Si pignus

a proximo tuo acceperit ve-

stimentum/ ante solis occa-

sum re dde ei: Ipsū enim

est solum quo operitur indu-

mentum carnis eius: nec ha-

bet aliud i quo dormiat. Si

clamauerit ad me/ exaudiāz

eū: q̄ misericors sum. Dñs

nō detrahes: et principi po-

puli tui non maledices. Dē

cimas tuas et primicias nōn

tardabis offerre. Primoge-

nitum filiorum tuorū dabis

mihi. De bobus quoq̄ et ouib⁹ similiter facies. Se-

ptem diebus sit cum matre

sua: dīc octaua reddes illū

mihi. Viri sancti erit̄ mihi.

Carnem quē a bestiis fuerit

pr̄gustata/ non comedetis:

sed proscietis canibus.

Capitulum. XXIII.

On suscipiēs vocez

N mendaci⁹. Nec iun-

ges manum tuam vt

dit p̄mogenita egyptioꝝ: et reseruauit p̄mo genita beb̄ioꝝ:

q̄ fecerūt q̄sib⁹ dñs cōmutauit ea p̄ tribu leuitica/ q̄ sibi in-

giter ministraret: vt legiſ Mume. i. g. r **No** tardabis.

Eccl⁹. xxv. b. In omni dato bilare fac vultum tuum. s

Die octaua: vel deinceps. De decimis: Gen. xiiij. d. et De dimi-

xxvij. d. Exo. xxij. d. Leuit⁹. ij. d. et xxvij. d. Nu. xvij. c. decimis et

Deut⁹. xij. a. xiiij. c. z. xxvj. c. Num. x. d. Job. i. b. Eccl⁹. xx-

v. b. Malach. ij. c. Matth. xxiij. c. Luc. xvij. b. t **Car-**

nē q̄ a bestiis: Act. xv. d. similiter phibetur/ vbi expresse

pr̄ceptum est gentibus/ abstinere a quatuorz. s. idolatria/ elu-

sanguinis/ fornicatione/ suffocato. Hieronym⁹ super Eccl⁹.

xliij. hoc idem aperte confirmat: Aug⁹ econtra: contrā fau-

stum hereticum/ dicit hoc mandatuz revocatū p̄ illud ad Zi-

tuz. j. d. Oia munda mūdis. **Expositio La. XXIII.**

On suscipiēs vocem mendaci⁹. Octo sunt ge-

nera mendaciorum: vt ait Aug⁹ in libro de menda-

cio. Primum est q̄d fit in doctrina religionis: ad q̄d

nulla causa debet aliquis adduci. Secundum est/ quod nulli

prodest: sed alicui obest. Tertium est/ quod ita prodest alicui

q̄d obest alteri. Quartum est/ quod fit sola mentiendi vel fal-

lendi libidine: quod mirum mendacium est. Quintum quod

fit placendi cupiditate/ de suavi eloquio. Sextus est q̄d mul-

obest et alicui pdest: vt si q̄ pecunia alicui iuste tollēdā sciens vbi sit se nescire mentiat. Septimū ē qđ simili nulli obest sed alicui pdest: vt si q̄s nolēs hominē tradere q̄situ ad mortē metiat. Octauū sili est qđ nulli obest et alicui pdest: vt si quis p seruāda alicui corpali pudicitia mentiat. Hec tū triavltima nō diffe-

rūt nisi mafialit tm.

In his oib: yr dicit

Aug: rāto min' pec-

cat quis cū mentis:

quāto mag' a primo

recedit. Quisquis vo-

aliquo gen' mēdaci es

se putauerit qđ nō sit

peccatum: decipit se-

ipsum turpiter. a

Dro ipio dicas.

Interlin. Falsi testi-

nō erit ipunit: Pro-

uerb. xii. a. b. **N**ō

sequeris turbam.

Ecc. vii. a. Non pec-

ces in multitudine ci-

uitas. Et Ecc. i. b.

Stultorū infir' est

numerus. Cōtra hoc

fecit roboā. iij. Regl.

ut. 16. b. c. **D**au-

peris q̄z: Lui mīle-

redū esset / maxime si

in iudicio miserandū

esset. d. **N**on mu-

sereberis: Declinā-

do a iusto iudicio l'ali-

q̄ circūstātia ei'. e

B **A**dversor. i. adver-

sariū babeo. **N**ec

accipies munera.

Interlin. Nihil ē sce-

lestus avaro: Ecc. x.

g. Ergo munus est a

corde: hoc q̄rit hypo-

critis. Ab ore: hoc q̄-

rit ianis glia. A ma-

nu: h̄ q̄rit cupiditas.

g. **M**olest' non

erit. Job. xxxi. b. Si

desperī pterētē tē.

b. **S**citīs eīn aduenaz. Interlin.

quo facile stristant/ nō habētes vñ se psolent. Ecc. xxxi. b.

Intellig q̄ sunt primi tui ex reipso. Job. v. d. Visitās spe-

cē tuā tē. i. **D**umittes' eā. Interlin. Seminabis s̄ nō

colliges. Cōtra Leuit. xxv. a. Anno septimo agrū nō serel/

vineā nō plārabis: s̄ q̄ spōte ḡgnit hum' tē. Sol. Mō seres

tibi s̄ paugib'. k. **R**equirescere facies. Un' t dicebat

ann' requienōis: q̄ in illo nulli licebat exigere debitū aliquō

nisi eo terminato: t ita i septimo anno nō dimittebat simpli-

citer debitū: sed differebat: in iubileō ho simpliciter dimitte-

bat omne debitū: t oīs seruit' t oīs possessio ad suū dñm re-

ueretebeā. l. **C**omedāt paupes. Ambro. Sola mis-

ericordia ē comes defūcioꝝ. m. **S**ex dieb' opaberis.

Qđcūq̄ potest man' tua/ in stanter opare: q̄ nec op' nec ra-

tio tē. n. **E**xternorū dēorū. Glosa q̄ sic incipit: Per

nomē suū tē. sup hūc locū lege. Lui finis est: Mō vult dñs

vt iurēt p noīa extēnorꝝ deoꝝ: Sic et hostias nō approbat:

mauuli t̄ sacrificari sibi/ q̄s idolis. Et ita assignat hic sumi-

litudo inter iuramentū t sacrificia legalia: s̄ iurās ad pfirmā-

tionē h̄itatis t fidei/ meritozie iurat: ergo si act' iurans meri-

torū est: et act' sacrificans: ergo sacrificia legalia fuerūt me-

ritoria. Sol. Sacrificia legalia/ vt op' opatū est: t nō fuerūt

meritoria/ nec aliqd pferebāt: s̄ op' opans meritorū ē. o

XXIII.

Trib' vicib'. Interlin. In april. s. i pascha/ decima q̄rta die: Leuit. xxiiij. a. Hēc pīo decima q̄rta die mēs tē. In iunio/ qnq̄ geslō die a pascha. s. i pēt' coste. Leuit. xxiiij. c. Numerabis ab altera die sabbati tē. In septēbris. s. i sc̄no p̄fegia. xv. die septembri. Leuit. xxiiij. a. d. xv. die men-

sis hui' tē. De his tri

b' festi habes Leuit.

xxiiij. a. Nu. xxvij. c.

z. xxii. b. Deut. xvij.

c. p. **S**olēnitā-

tē azymorū. i. pas-

cha/ q̄ seq̄ septē di-

es acymorꝝ. q. **S**e

ptē diebus come-

de s: Non cōputato

vespe. xiiij. dici qua

agnus imolabaf. r

Nō recepi tibi: Su

pra. xij. c. xix. s

Mēsī nouoz: q̄n

sc̄ noui manipuli spi-

car̄ offerebāt. In his

trib' t̄res star̄ ecclie

designāt. s. star̄ peni-

tētie iusticie/ t glorie.

Per pascha i q̄ spicas

7. 34. c. tostas igni offerebāt: Deut. 16. b.

signat star̄ penitētie: De n̄. dis. j. c.

Per pētecostē i q̄ pa oīs christianus

nes noui star̄ iusticie:

Per scenophegā/ sta

t glie: vbi erūt fixa ta

bernacula corpox no

stro. t. **N**ō ap/

parebis vacu'. In

trib' s. dicti solēnitati

b. v. **P**rimiti-

uoz. Interlin. q̄i. s.

panes p̄mitiāp offere

bāt / supple de p̄mis

frugib'. x. **I**n exi-

tu anni/ dicit: no q̄

7. 34. b. Deut. 14. c.

septē vltim' mēsis

fit āni: s̄ q̄ vltim' est

i collectiōe fruct'. Et

est mēsis ille tot̄ feri-

alis fere. Primo die

erat festū tubap: Decima die erat festū p̄pitatiōis/ expiatio-

nis/ afflīctiōis: Quidecima die erat festū sc̄enophegīe: z. vij.

dies durabat. Leuit. xxiiij. a. Numeri. xxvij. c. Deut. xvij. a.

y. **L**er i āno. s. i. h̄dici festi. z. **S**up fermēto tē. i. nō

imolabis agnūv' h̄dū/ t h̄mōi/ cū farinav' pane fermenta-

to. a. **A**deps/ iter' ē circa itestina/ pinguedo iter carnē

t ossa: aruina iter carnē t cutē: q̄ i porco d̄ lard'. d. **N**ō

coques h̄dū. **H**ed' i. peccator nō ē coquēd' i lacte ma-

tr̄. i. blādiēs dissoluēd': s̄ aspe increpād'. **N**ō coques h̄dū: Qđ Joseph' exponit sic: **N**ō comedas eū iſra octauū

diē: q̄ adhuc nō differt a lacte. i. nō offeras ad occidēdū t oc-

coquēdū/ dū est i lacte m̄ris. i. dū lacte matr̄ pascif tm' t nō

herba. **N**ō ystice et p̄pheticc. **O** herodes/ christū i car-

ne sumi peccatrici natu/ t p̄ peccat̄ oblatū: in lacte matr̄. i.

dum adhuc puer̄ querens eūz occidere nō iuenisti. Tiel sic.

Ø israelita q̄ times deū: non coques. i. nō p̄iuges te scribis

t phariseis t malis iudeis ad occidēdū christū: q̄ iudeis h̄

d̄ ē nobis agn'. e. **I**n la cte m̄ris. i. i. die q̄ p̄cepī ē: q̄

cōplēt̄ trigintatrib' annis: e odē die q̄ p̄cepī est: sexta feria

octaua kl'. ap̄ilis/ crucifixus est a iudeis. b. **P**rimuti-

as frugū. Primitiē q̄nq̄ dicunt primitiā fructus ut hic:

Q̄nq̄ q̄ sunt optima in fructibus: Q̄nq̄ q̄dragesima v̄l se-

xageluma pars: v̄l qđ i medio. c. **I**n domū dñi. Ad lit.

teram / vnde vivant qui altari deseruunt. Malach. ix. c. In ferte omnes decimā tē. a. Obserua eum. i. custodi mā data ei⁹ sicut domini. b. Confringas statuas. Inter lī. vt omnis memoria eorum erat. Isa. xiiij. c. Verda nomen babylonis tē. Et Numeri. xxij. g. Dispergit cun eros habitatores ter re illius tē. Et Deut. vij. a. Aras eoz sub uertite tē. c. Ut be nedicam panibus tuis. i. amplificē i ne cessitatib⁹ tuis. Levit. xxvi. a. Si i pceptis meis ambulauerit: et mandata mea cu tē. Deut. xviii. a. Si au dierit vocē dñi deit. d. Nō erit infecū da. Deut. vij. c. Nō erit apud te steril⁹ viri usq; sexus tē. e. Ti morem meum mit tam. Eccl. i. c. Timor domini expellit peccatum: Nam qui sine timore est nō poterit iustificari. Se pruaginta: Emittam respas ante te. f. Scabrones: geni⁹ muscar⁹: que na scuntur de puridis equorum cadaverib⁹. Deut. vij. c. Sic faci er domin⁹ cuncris po pulis q̄s metuens: In sup ⁊ scabrones mit tet dominus deus tu us in eos: donec velet omnes atq; disper dat: qui te fuge tē. Et Josue. xxiij. b. Visi ante vos scabrones. g. Non eis clam eos a facie tua tē. Glo. Sentes iste vixta significant. Ex hoc ergo obiicitur: Non ergo domin⁹ simul omnia peccata dimittit. Sol. Quandoq; pura tenenda est histo ria: quandoq; alle o ria cum historia: Et si ad litteram domin⁹ gentes illas a facie filiorū israel paulatim eiecerit: q̄ quas vicia designant: non tñ moraliter dicendum q̄ dñs dimittat oia peccata paulatum: sed simul oia. Tel dñe aliter q̄ domin⁹ vita dimittit paulatum: id est reliquias peccatorum sive pn̄tates: qz in bonis operibus affluendo debilitatur fomes ⁊ pronitas ad peccandum. h. Nonam autem terminos. Duplex est mare in ecclesia: Occidentale: id est flet⁹ qui fit pro irriguo inferio: id est pro incolatu huius miseric. Altud orientale: flet⁹ sc̄ qui fit p̄ desiderio celestis patrie. Inter hos duos terminos est tota possessio hebreorū. i. Usc⁹ ad fluuiū euphraten: Deut. xi. c. Quę tota regio quandoq; dica est iudea. Hanc totam terram nunc posse derunt iudei: Nec est falsus domin⁹ in promissione: quia p̄

missio pendet ex meritis: et data fuit sub cōdītione. f. si p̄cepta mea custodieritis inquit dominus tē. k. Non in ibis cum eis sedus. Inter lī. Nulla pars iusticie cuz int̄q;ate. g. Lors. vi. c. Deut. vij. a. Nō inibis cu eis sed tē. l. Si seruieritis dijs: id est si volueritis harum gentium

q̄ inter vos habitant unitari errores: et cu eis cōmūbia cōmīce rit: amicitias copula re: iam tunc scītote q̄ dominus dē nō eas delectat ante faciem vestram: sed vobis erūt in foueam / laqueum ⁊ offendiculum.

l. Expo. f. a. XXIII.

m. Dysi quo dī. q̄s dixit. Us q̄s buc tradi dit deus iudicia moy si verbotenus per an gelum: qui amplius instruens eum ait:

n. Ascende subau diendus est postq; de scenderis narrauerisq; populo q̄e audisti.

o. Venit ḡ moy ses. Prelatus qui p̄ mo debet ascēdere ad deum in montem per studium contemplationis: ⁊ eminentiam bonę conuerstationis. Unde Esa. xl. b. Su per montem excelsū ascende tu qui euangelicas sion. Et postea veniens per affectum compassionis: debet populo narrare: p.

q. Verba domini nō sua: Et sic certe dicet p̄plus vna voce: Omnia verba domini q̄ locutus est faciemus.

Sz qz plures hodie verba nō dñi sed sua loquunt: ideo nō auer titur populus a peccatis. Idere. xxij. d. Non mittebam pro phetas et ipsi curre bant: nō loquebar ad eos: ⁊ ipsi prophetabat. q. Faciem⁹. Qd qdē p̄postere t̄ ordinare dicū est: p̄si

gnauit futuros transgressores: ⁊ hoc verbo mendaces. r. Duodecim titulos: Et in singulis singula nomina duo decim filiorū israel scripsit: ⁊ titulos duodecim tribū. s. M̄sitos iuuenes. Scribo vobis iuuenes: qm̄ fortis es. 1. Job. 2. ⁊ verbū dei manet in vobis: ⁊ vicistis malignū. i. diabolū et mundum. t. Victim as pacificas. Pacifica vicima est humilitas penitentie: que ex tribus perficitur: Jejunio ⁊ elemosyna ⁊ oratione: Et ideo pluraliter dicit vicimas pacificas: Per jejunium pacificatur caro spiritui: cui per carnales concupiscentiā iugiter aduersaf. Gal. v. c. Caro concupis cit aduersus spūm. Per elemosynā pacificat hō primo: cui iuriosus extiterat p̄ avariciā. Luc. xi. f. Date elemosynā tē.

P. 36. Per orationem pacificatur homo d^ro/cui displicuerat per superbiam. P. Adducet quasi lumen iusticiam tuam. De hac triplici paci reconciliatione dicit ezechias *Esa. xxxviiij.*

d. Ecce in pace amaritudo mea amarissima. In vigilis ora-

tionis/amara:amarioz/in suarum rerum distributione:ama-

risima/in carnis mo-

tificatione. a. **S**a-

guis federis. q. o

Sic effundet sanguis

illius: qui violauerit

hoc preceptum. Hoc

autem signum habu-

erunt iudei a gentibz/

que immolabant por-

cam sedam in testa-

mentum federis initii:

z sanguinem effunde-

b: Ac si diceret: sic

effundetur sanguis il-

lius qui violabit fe-

dus in tum. Postea

aliud signum invenie-

runt iose et iudei ex

se terribilius. s. effusi-

onem aque: de qua-

cum effunditur nihil

adberet yasi: qd non

fut in alijs liquoribus:

q. d. Sic destruetur

tota posteritas illius:

qui sedis initium vio-

labil. Hoc fecit iose

xvij. c. Josue. Et

samuel. i. Regs. viij.

b. Ad littera: Parte

sanguinis fudit moy-

ses super altare: reli-

quu fudit super librū

federis et super popu-

lu: Quo facto: b.

Ascenderunt zc.

non in acumine mon-

tis ybi erat dominus:

nec in collum vicinū:

z circa terminos mō-

tis. c. Nadab et

abiu: et eniam iose:

licet hic non dicatur:

vt patet infra.

d. Aduerunt de-

um: id est illam nu-

bem gloriosem: v. spe-

ciam humana in qua-

loquebas. e. Qua-

si opus lapidis sa-

phyrini. i. domū hu-

ius coloris: exemplar

z tabernaculi: facien-

di cūtensilibus suis:

vt scabellum pedum. f. Aduerunt

qz: a castris vnde epulati sunt in leticia. g. Ascende ad

me in montem: id est in cacumen montis solus. h.

Expectate hic. Mora aaron et nadab et abiu: et septua-

ginta seniores: dimisit moyes ad terminos montis: qui

qñ volebant ibant de castris ad terminos de terminis ad ca-

stra: Josue vero secum duxit ultra terminos: quem iterum

dimisit in quadaz planicie montis. i. Septimo autem

die vocauit. Forte in illis diebus fuit moyes in illa cali-

gine in contemplatione: non in colloquio dei. k. Ingres-

susqz moyes: relicto Josue.

Expositio Capituli. XXV.

Illucutusqz est domin^r ad moyesen. **M**utias. Interlini: id est p^riosa i auro et argento et ce-
teris rebus: quibus vasa tabernaculi siant. in **T**roneus. Interlini: non ex necessitate vel tristitia.

Et purpuram: sericus rubet et purpu-
rei coloris. p

Coccū: Cocc^r flos
est purpure^r: hic aut
accipit pro serico coc-
cineo. n. **H**iacynthū: Hiacynth^r flos
est aeret coloris: vel
gemina: hic autem se-
ricū in huiusmodi co-
lore tinctum. q

Byssum. Byssus
est species lini candi-
dissimi: crescat i egypto.
pto. r. **D**ilos: ad 1.34. d.
facienda cilicia: sive
saga: quibus operitur
tabernaculum. s

Et ligna sethim. **S**ethim nomen mon-
tis et regionis et arbo-
ris que similis est al-
b: spine in folijs: et est
lignum leuissimum et
imputibile et incre-
mabile. t. **C**on-
cinnanda: id est co-
ponenda aromata. 1.35. a.

v. **In vnguentū:**
id est ad confectionez
vnguenti: qd ex quat-
tuor speciebus aro-
matis conficiebatur:
quo vngebatur sacer-
dos et rex. x. **T**hy-
mi amata: a thymo
herba: quam come-
dunt apes. Erat au-
tem thymam pul-
uis ex quattuor speci-
bus confessus: qui in-
cedebat sup altare icē-
si. y. **O**nychi-
nos. Onyx ē lapis si-
milis vngui humano. z. **E**phot: id est su-
perhumerales. a.

Rationale: vestem
quandam sc̄z sericam
et deauratam: qua-
dratam ad modū pal-
mi: quā gestabat pon-
tifer in pectoro: habentem duodecim lapides inclusos.

b. **A**ciētqz mibi sanctuarium: ne esset labor semper
recurrere ad montē p. filio. c. **In medio eoz Apoc.**
i.c. Conuersus vidi septem candelabra aurea: et in medio se-
ptem candelabrum aureorum simile sūi hominis vestitū
podere. Et Gen. i. b. Producit dñs de humo omne lignū
pulchrum visu: Et in medio paradisi zc.

Arcam de lignis sethim. Tractaturus moyes de
constitutione tabernaculi: primit de compositione va-
sorum et vtensilium eius: In quo differt ab alijs: qui de ea-
dem tabernaculi cōstitutione tractauerūt. Moyes em hoc

Libri

ordine agit. Primo narrat ea q̄ fuerūt intra tabernaculum: Secundo de tabernaculo: Tertio de atrio. Josephus vero econuerso: qz fin ordinē compositionis: Primo em̄ factum est atriu: Deinde tabernaculū: Postea ea q̄e in taberuaculo erant. Moyses vero fin ordinem collocationis: Primo em̄ collocabat arca /

vbi tabernaculū figi
debebat: Deinde erige
bat tabernaculū: De/
inde atriu. Aliq dicit
ecōuerso factum.

B **Duos et semis cu-**
bitos: humanos: nō
geometricos: qd apa-
ret romē in altari late-
ranensi: ita quidē erat
arca. Unde Joseph⁹
vocat hic cubitos du-
os palmos: t Beda.

36. dis. c. qui ec-
clesiasticis.

ps. 8.

Per circuitum:
Ad modū labij quod
in mensis et scacrijs
fieri solet. **d** In la-
tere vno: Loum li-
gñ penetratē et erāt
immobiles /quasi es-
sent de substantia arcē.

e **Testificationem. i.** tabulas
in quibus scriptum erat testamentū: Tn quecunq̄ ibi repo-
sita sunt / possunt dici testimonia. Posita est enim ibi aurea
vna plena manna: in testificationē q̄ panes eis dedisset do-
minus de celo: Tabule: in testificationem / q̄ legem naturale

Heb. 9. a.

Exodi

sopitam in cordibus hominum suscitauerat in scripto: Vir-
ga aaron / in testificationē / q̄ ois potestas a deo est. Deute-
ronomi⁹ in testificationem pacti: quia dixerūt: Omnia que/
cungs dixerit nobis faciemus. Et ob hoc dicta erat arca te/
stamenti vel testimonij. Ob hoc etiam ipsum tabernaculū:

Et etiā ideo: qz cau-
se p̄r̄ forib⁹ eius tra-
ctabant.

Tene-
bit longitudo ei⁹.
De sp̄situdine eius
nihil legitur. Hęc ta-
bula dicebatur oraci-
lum: quia domin⁹ de
loco illo dabat respō-
sum. Et dicitur oraci-
lum: quia orantibus
datur. Dicebatur ea-
dem tabula propiti-
atorium: quia domi-
nus exinde loquens
propitiabatur popu-
lo: quia die propitia-
tionis (vt dicunt he-
brei) descedebat gla-
diū ibi. **g** **Produ-**
ctiles: malleor⁹ pei-
siōib⁹ p̄ducti / nō fusi-
les. Sunt aut̄ (vt dicit
Joseph⁹) cherubim
aialia volantia. He-
istcherubim et dalti-
tudine eorū habet i hi-
storia in Rubrica De-

ppitiatorio. Erat forte positivt in tēplo. ij. Reg. vi. a. etij.
Paral. ij. a. b **Extrāqz parte. i.** iu duob⁹ anteriori
bus angelis. Anteriores angelii dicunt⁹ / qui p̄imo occur-
runt ingredientibus tabernaculum: Quibus alis velabant
illud se mutuo tangentib⁹. **i** **Versis vultib⁹: Sicut v-**

des ad litterā i ecclēsiis antiquis: q̄ imago magna / quē vulgo dicit maiestas / omnes ingredientes vidēt alpicere qui eā aspiciunt. a **Facies et mensam**. Qualis erat ista mensa: et quō disposita: habes in historia: Rubrica de mensa et coronis. b **Morabis acetabula** tē. Quattuor genera vasorum distinguunt ad offerenda: et post gustanda libamina.

Acetabula vasa sunt in quibus acetum ferebat. Phiale: i quib⁹ vīnū dimoſcebat an eset idoneū. Et q̄r vīnū tā i sapore q̄ i colore dinoscit: erāt ibi phiale aureoē & vitree: Et deriuat (vt dicit) phiale a hyalin quod estrivit. Et erāt phiale iste ī uno angustē: super amplē: q̄s hebrei scutellas vocant. Quartū genus vasorum erāt thuribula / vasa. s. in quibus thus p̄noscebat & offerebat: quē & mortariola dicebant. Quartū genus vasorum erant cyathi aurei: vasa. s. in quibus vīnū fundebat sup altare / minorā phialis. Sed q̄r nunq̄ aut raro occurrit de oblatione aceti: quidā dicunt pro acetabulis cum. s. vno. c. acceptabula cū duplīc. c. vasa cōmuniter in quibus sacerdotes p̄uidebant si ea quē debebant offerri erant accepta. i. idonea. Et sīm hoc non erant ibi nisi tria: vasorum genera. s. Phiale / thuribula / cyathi: quē omnia dicunt acceptabula: quia in eis p̄uidebatur vīnū quē offerebantur essent accepta & idonea ad offerendū. Et nota q̄ libamina dicunt oblationes liquidoū: s. vīni et olei / lacticis / mellis / & huiusmodi. Et dicuntur libamina a libado / duplicitate. Primo em̄ offerentes libabāt. i. p̄egustabant / vīnum essent apta offerri: Si sic offerebat: si nō dimittebant. Vnde ipsi sacerdotes faciebant hanc p̄egustationē: quē dicit libatio: Postea p̄o cognito q̄ illa essent apta: ipsi

Figura mense / fin rabbi Salomonem.

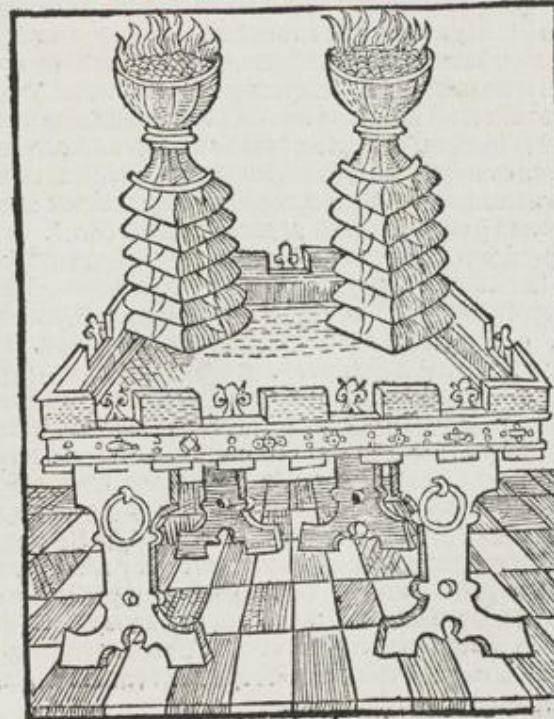

sacerdotes fundebant ea domino. i. ad hono: cōm̄ domini fug sacrificia. Et hēc fusio similiter dī libatio: et it. ab vītracib⁹ batōe dicit libamina. **Morabis et acetabula**. Beda. Varia vasa quē sunt ad offerenda libamina: varie sibi distinctiones sunt p̄o capacitate auditorū: quia non omnib⁹ oīa conueniunt: Ulter sapientes aliter insipie-tes: aliter pauperes: aliter diuites: aliter sa-ni: aliter infirmi: aliter senes: aliter iuvenes: aliter virti: aliter fumi-ne: aliter celibes: aliter coniugati: aliter p̄e-lati: aliter subditī/ docendi sunt: quē tū va-sa omnia ad mensam dñi. s. tabernaculū & ad offerenda libamina p̄tinent. Quęcūq̄ em̄ diuersa p̄ diuersitate audientiū dicunt / in regula sacre scripture inueniuntur: & ad offe-rendā dño vota bono-

gulis eiusdem mense / per sim-gulos pedes. Subter coro-nā erūt circuli aurei: vt mit-tantur vectes per eos: et pos-sit mēsa portari. Ipsos quo-q̄ vectes facies de lignis se-thum: et circumdabis auro / ad subuehendam mensam. **Morabis & acetabula** ac phī-alas / thuribula & cyathos / in quib⁹ offerēda sunt labamia ex auro purissimo: et pones super mēnsam panes ppo-sitionis in cōspectu mico sp.

ruin op̄e excitāt corda auditop̄. **Super mensas pa-hes**. Glo. Joseph⁹ dicit duodecim̄ panes ex simila fieri / in-gulos ex duab⁹ decimis: Qd̄ diuersis modis intelligit: Pr̄mo sic: Ephī diuidebat in decē ptes: et q̄libet panis p̄stabat ex duab⁹ prib⁹: quāp vītracib⁹ est decima pars ephī: et ita qui-libet panis siebat ex duab⁹ decimis. i. ex decima ephī et de-cima nouē p̄tū aliarum. Vnde sic: Ex duabus decimis. i. ex decima leuitarum et decima sacerdotum. Scitis em̄ q̄ filij israel primo de omnibus dabant leuitis deci / mas: Et leui-te de his quē dabantur / dabant sacerdotibus decimam. De-vītracib⁹ siebant panes communiter: Et ita ex duabus deci-mis. i. ex decima decime. i. ex decima sacerdotū: quē est deci-ma decime. Glo. Super vnumquę panem erat patena au-reā. Scdm̄ quosdam non erant ibi nisi due patenę: quarum una sex panibus superponebaf: alia alijs scx.

Figura mense / fin alios doctores.

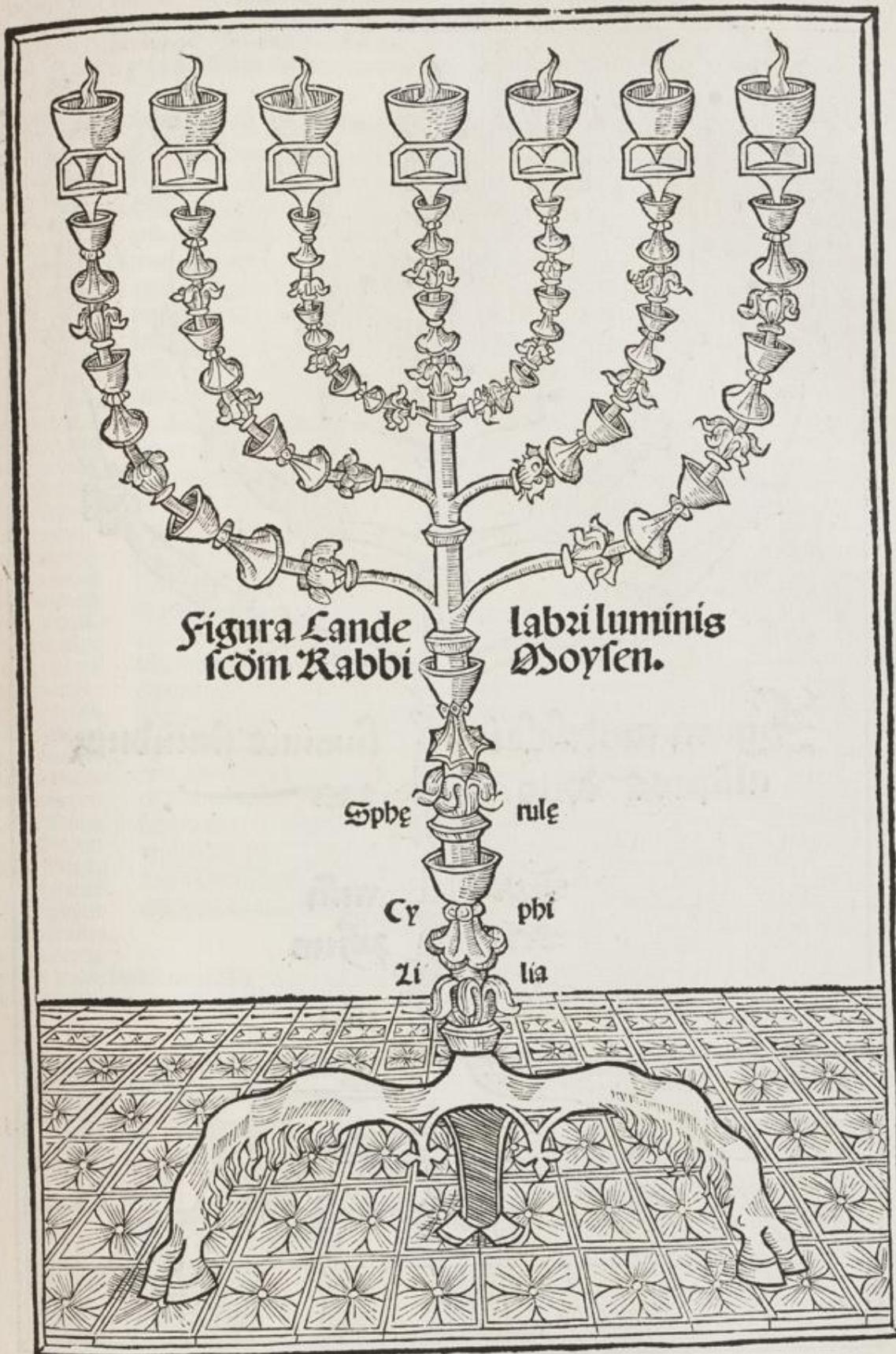

a *Facies et candelabri.* Talis fuit compositio candelabri: Quoddam hastile erectum erat sup basim de auro/ sibi rabbi Moysen: sibi Josephu de ferro: sibi laminis aureis cooptis. Procedebat autem exyna pte tria brachia: et ex alia pte alia tria: quod moyses calamos vocat. Superiora brachia brevia ora erant: inferiora longiora: superius equa/ lia omnia. In hastili erant quinq; calami: habentes capita tu/ mentia: que inuicem ad modum cyphi (que cu/ pam dicimus) iunge/ bant: Et erant ibi quatuor iuncture: et quatuor cyphi siue cupe. Ex fundo cuiuslibet exteriori et interiori procedebant flores re curui quasi lilia: Et in ipso fundo inter cyphum et lilia erat sphé/ rula. I. quidam circu/ lus volubilis: sicut fit in capitibus cathedra/ rum. Item quodlibet brachiis vestitum erat quattuor calamis au/ reis ad modum hasti/ lis: et in iuncturis coi/ bant capita calamorum quasi cyphi in modum nucis cum liliis et sphéralis suis. Et ita in quolibet brachio erant tunc tres cyphi: in hastili vero quatuor. Videlicet tunc quibusdam sphéralas non fuisse in fundo cyphorum: ut dictum est: sed in media planicie cuiuslibet ca/ lamis: Et sibi hoc calami non colabant in cyphis: sed in planicie ubi supposita erat sphérala: ne iunctura calamorum appa/ ret. Sed quocunq; modo factum fuerit candelabrum: in summo habebat septem capita equalia: quasi sedes lampadarum: super que ponebantur septem lucernae aureae. Et ita (ut dicit Josephus) candelabrum compositum erat ex septuaginta par/ tibus: Nam in hastili et brachiis eius erant vigintanoue ca/ lamis. I. quinq; in hastili: et viginti quatuor in brachiis: Et totidem sphéralas: quot calami: et ita sunt: quinquaginta octo. Item sedes lampadarum septem: et sunt sexaginta quinq;. Et basis cui affixum erat candelabrum: ex quinq; partibus con/ stans: et ita sunt simul septuaginta partes candelabri. Pre/ ter hoc autem erant ibi septem infusoria aurea: quibus oleum in/ fundebat lucernis. Itē septem emulctoria aurea. I. septem for/ pices ad emungendum lychinia lampadarum. Itē septem extin/ ctoria aurea. I. paruavasa in quibus plenis aqua: siebat exin/ ctio eorum quod emungebantur ne tetru reddebat odorē. **b** *Sex calami.* I. sex brachia. Egregient de laterib; ha/ stilis siue stipit. **c** *Tres cyphi.* I. tres tumores ad mo/ dum cyphi siue cupe. **d** *Moder calamos.* I. p. singula bra/ chia. **e** *Sphéralas similes.* I. sphérala iuncte liliis. **f** *Sex calamorum.* I. brachiorum. **g** *In ipso autem cande/ labro.* I. in hastili candelabri erunt quatuor cyphi et ita quinq; calami. **h** *Qui simul sex fiunt.* Remota est relatio: Re/ fert enim non partiales calamos brachiorum vel hastilium: sed tota/ les calamos. I. sex brachia procedentia de hastili. Est ergo sen/ sus. Quo. I. calami procedentes de hastili. **i** *Et calami.* I. bra/ chia: Ex ipso procedentes supple: **j** *Et luceant ex aduerso mense:* que ad septentrionem erat posita. Can/ delabrum vero ad austri. **k** *Habebit talentum:* quod ma/ ximum est in ponderibus. Habebat autem talenta tria: Minus quin/ quaginta libras: quod erat rusticorum: Medium septuagin/ taduas libras: quod erat ciuium: Maximum centum viginti libras: quod erat sanctuarum.

l *Mystice.* **a** *Facies et candelabri.* Greg. Candelabrum christus est: in quo natura humanitatis fulsit lumine deitatis: ut mundi candelabrum fieret: cuius lumine pec/ cator tenebras suas agnoscet. De auro mundissimo: quod no/ stram naturam sine culpa suscepit. Ductile autem feriendo perdu/ cit: quod christus et concepcionem et nativitatem perfectus deus et ho/ mo extitit: sed tunc passionem dolorum perlit: et sic ad resurrectionis gloriam puenit: et sibi corpus per passionis con/ tumelias ad immortalitatem perficit: *Mala iux/ ta aie meritum quo potuisset perficere omnino non habuit: In membris autem que nos sumus quidam passionibus perficit: quod dum tunc dimur et perficiemus et ius corpus esse mereatur. Ipse perficit de cuius corpe dicit: *Hastile enim ecclesia est quod est corpus eius: quod inter tot aduersa liberatur. Calami quod de ha/ stili proceduntur predica/**

*tores sunt: qui dulce sonum mundo ediderunt. I. cantici noui. Cyphi ora docto/ rum: qui nos vino scientie debriat: ut obli/ etameta mundi quod amauimus: obliuiscamur. Sphérala predica/ tionis volubilitas. Sphera enim omni tempore volutus: et predi/ catio nec aduersitate tardat: nec prosperitate eleuat: inter ad/ uersa fortis: inter prospera humilis nec timoris habet angu/ lū: nec elationis supercilium. Huius autem post cyphos et sphéralas lilia describuntur: quod post predicationis ebrietatem et volubilita/ tem illa viris parria sequitur: quod a fabiis sanctis et floribus vernat eternis. Cyphi ergo et sphérala ad laborem pertinet: lilia ad re/ tributionem. **b** *Sex calami.* I. Beda. Senatus in quo fa/ ctus mundus perfectione designat. Tres calami de uno latere egredientes: et tres de altero: quod fuerunt doctores anno aduentum domini: quod fidei trinitatis mystice designaretur: et quartus rudes capere poterat predicari. Unus verbo domini celi firmati sunt et. Sunt per/ modum qui aperte predicant: ita ut oes qui ad christum pertinet: ean de fidei consequantur. Secundum illud Matth. xxviiij. d. Baptican/ tes eos in nomine patris et. **c** *Facies et lucernas.* I. Beda. Lucerne septem: septem sunt dona spissantia: quod a christo semper manserunt: et fidelibus sibi voluntate eius distributa sunt. Hoc super candelabrum ponuntur: quod requieuit super eum spiritus sapi/ entiae et intellectus. **d** *Ut luceant ex aduerso.* Isa. lx. a. Ut mederer cōtritus corde et predicare captiuis indulgentia et. Lucerne candelabri ex aduerso tabernaculum illustrabatur: cum christus plenus gratia et veritate oibus tribuebat de sua plenitudine: Mansuetus et paupibus bene euangelij committens: penitentibus medelat indulgentia offerens: insic tempus esse parcendi in futuro universali iudicij affirmans. **e** *Emulctoria.* I. Verba quibus manifeste signata: in plurimis non legi littera: sed spissale sensu esse seruandū. Gal. v. a. Si circumcidimur christi nihil nobis pederit. **f** *Omne pondus.* I. Hoc est omne cor p. christi cum ipso. I. oes electi a sumo visco ad infinitum: quod oes quis in diversis gradibus etatibus sexibus vni eidem auctor perpetue lucis tempore suo et loco quasi candelabro aureo si/ xamente inheret: ut eiusdem lucis participes fiant.*

Sequuntur figure candelaborum.

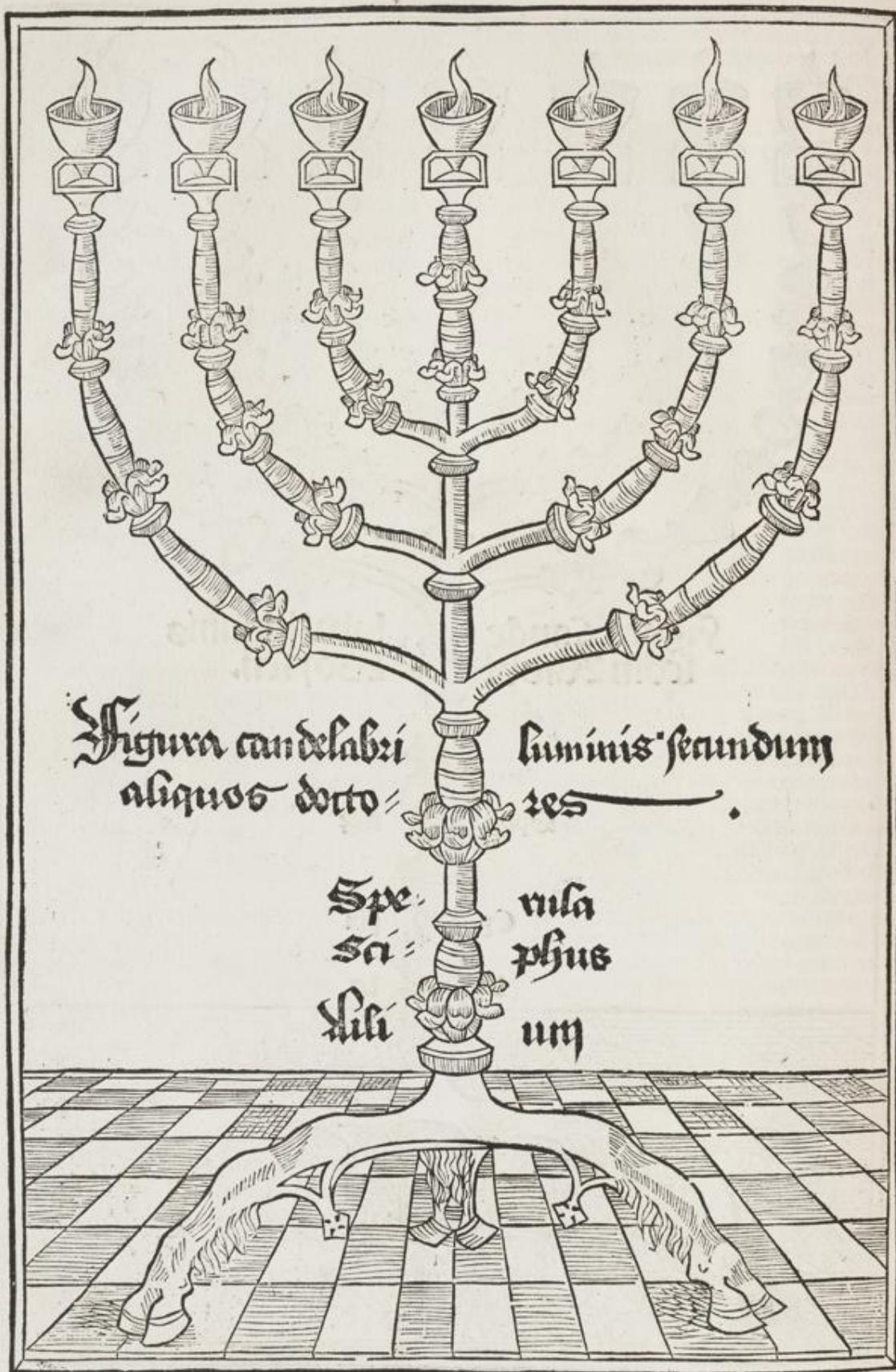

Figura candelabri
aliquos dico res.

Spe
sa
lili

vila
phus
um

Libri

Erodi

Expositio capi.

XXVI.

Abernaculū vero ita fiet. Dicte de contentis in tabernaculo/consequēter agit moyses de ipso tabernaculo. Primo d' operimēto ipi⁹: qd multiplex fuit. Decez cortine⁹ que vela vel tentoria dicuntur facie⁹ de quattuor pectoris coloribus: id ē bysso/biacyntho pura et coco bis tincto: id est de filis sericeis/cādidi/biacynthi⁹ ni/purplei/coccinei⁹ coloris. Secundus operimēto/fuit vnde cīm saga. Tertium de pellibus arietū rubricatis. Quartū de pellibus hyacinthinis. **b** De bysso retor. vt fortius ēt op. Et ēbyslus gen⁹ linie, qd cū primo extrahit. ex terra viridez habet colorē: sed multis tonsionibus et humefactiōnibus colorē suū exuens/candore recipit. **c** Opere plumario: id est acuali siue acu picto. Pluma em̄ lingua syra acus dicit. Puto em̄ siebat tela: postea cū acu ope manuali diversē picturae supuebant. Unde opus huiusmodi dicit bistratū/quasi bis stratum. Tel dicitur op̄ plumarium: id est varium a similitudine annū: qbus plumaruz varietas supaddita ē. **d** Tentoria: id est cortine sibi iungebatur ansulis hyacinthinis: que in lateribus corni narum erant disposite atrinsecus: et binę uno anulo aureo colligabantur: sicut firmaculo vtracq; ora capitij. Josephus ta-

Ca. XXVI.

Abernaculū vero ita fiet. Decē cortinas de bysso retorta et biacyntho ac purpura cocoq; bis tincto variatas opere plumarior facies. Longitudo cortine vni⁹ habebit vigintiocto cubitos: latitudo quattuor cubitoruz erit. Uni⁹ mensure sient vniuersa tentoria. Quinq; cortine sibi iungent mutuo: et alię qnq; nexu simili cohrebūt. Ansulas biacynthinas in laterib⁹ ac sumitatibus facies cortinaq; vt possint iucicē copulari. Quinquagenas ansulas cortina habebit i vtracq; parte/ ita insertas/ vt ansa contra ansa veniat: et altera alteri possit aptari. Facies et qnquaq; circulos aureos qbus cortinaq; vela iungēda sūt vt vnu tabernaculū fiat. Facies et saga cilicina vnde decim ad operiendū tectum tabernaculi. Longitudo sagi vnius habebit triginta cubitos et latitudo qttuor. Equa erit mensura sagorū omnū.

men dicit/ analis et vncinis eas fuisse coniunctas: et erat anulus insertus vnu cortine⁹ et vncin⁹ altij. Introitus tabernaculi erat ad orientē et caput ad occidente⁹: in signū qd homo erat fugitiuus ante christi passionē: modo fit econuerso: qd homo per passionē christi reuersus est ad dñm.

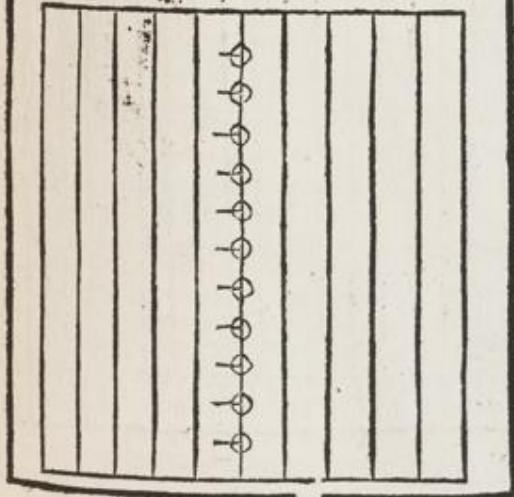
La.

XXVI.

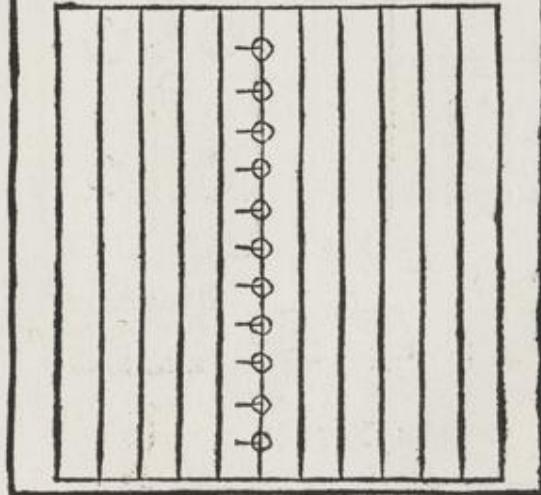
e Ut vnu tabernaculum fiat: id est vnu operimētu tabernaculi. Decē em̄ cortine sic iuncte quasiyna cortina erant. f Ita vt sextū sagū: dimidii sagū: qd excedit cortinas in introitu ex vtracq; pte tabernaculi/sugis: id est replcabis instar orationis vestimenti. Hec expositio finē Bed: Scdm Jo sephū vero sic: Sextū sagū in fronte duplices: id ē duos cubitos sagoruz qui supersunt cortinis ex vtracq; pte sub cortina replices: ne scilicet ventus intrans iter saga et cortinas totum operimentū cōciteret. g Quod autē superfluerit in sagis que parātur tecto: id est vnu sagū qd amplius est: ex medietate ei⁹ operies posteriora tabernaculi: et cubitus ex una parte pendebit: et alter ex altera qui plus est in sagorū longitudine/ vtrūq; latutus tabernaculi protegens. Facies et operimentū aliud tecto de pellibus arietum rursum aliquid operimētu de biacynthinis pellib⁹. Facies et tablas stantes tabernaculi de lignis setib⁹/ q singulē denos cubitos i longitudine habeat: et in latitudie singulos ac semissos.

b vnu sagū qd amplius est: in cortinis scz. h Lubil⁹ pēdit: quia quodlibet sagū duobus cubitis longior erat qlibet cortina. Unū i vtracq; latere sagū supabat cortinas uno cubito. k Ex una pte pen. id est ex uno latere australi vlaclonari. l De pellibus arietū rursum aliquid operimētu de biacynthinis pellib⁹. Glosa: Rursum aliquid operimētu de biacynthinis pellib⁹. id est parthicas: qd apud parthos primo inuenit sūt tales pelles. m Stantes: id est erectas.

prīma cortina et mīnor

Secūda cortina et māior

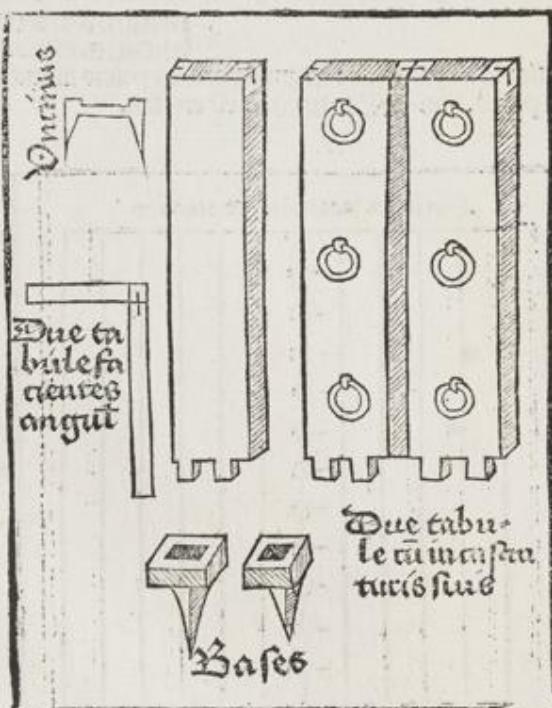
a **D**uę incastrature. De incastratura tabulari diversę sūt quęstionēs. Quidā dicit factā sic: Una tabula in spissitu dīne lateris cauabat: t altera tabula attenuabat: t attenuatio in p̄cauitate alteri fīgebat: Sc̄m hoc oportet dicere q̄ que libet tabula erat cubiti t semis in latitudine p̄ter īcastraturā. Alij sic dicunt: Spissitudo vni tabule p̄tm erat secta: t spissitudo alteri filia: t vna alteri supponebatur: Et sīn latitudo tabule sim̄pliciter erat cubiti et semis. Alij sic dicunt: q̄ incastratio nihil aliud erat q̄ cōiunctio tabule ad tabulā q̄ sit me diantibus clavis spissitudini tabularū inseritis: vt patet in ligneis parietibus t in arcis.

b **F**undes: id est fusiles facies: vt binę perforate in contrariis foraminibus cardines aurei eminētes i vitro q̄ angulo cuiuslibet tabule inītebant. Lamē Auḡ videtur velle q̄ vna basiū erat sīb vna tabula: et altera supra p̄ epistilio. Sed littera contra est: que dicit: vt binę bases singulis basibus t̄c. T̄trūz aut̄ tabule suspēse ēēnt a terra an int̄ bases ad terrā p̄tingerēt nō legiſ. c **V**iginti tabule erūt. Eodē p̄sūs scheme ordinate. Ad occidentalem plagiā facies sex tabulas per om̄ia similes alijs: t eodē modo stantes. Sed cū nō implerent nisi nouē cubitos dimidiū cubitus ex vtraq̄ parte vacuus patebat: et ideo tabula vnius cubiti secta est per medium: t factę sunt duę tabule se-

m̄cubitales: que vtrinq̄ apposite parietem occidentis alijs duobus parietibus compaginabant: q̄ etiā singulę duab̄ basib̄ inītebant. d **E**t rursū alias duas: semicubitales. e **P**ost tergū tabernaculi: a posteriori p̄te: id ē ab occidēte. f **L**onūctę: om̄es sc̄z tabule vniplaciūsc̄z lateris.

Eōpago: id ē sī mil̄ iunctura. b **S**i mul̄ ta. octo i latere occidentali sc̄z. f **A**cies et vectes: ne ventorū impulsu vel alia causa p̄ties p̄cuti possent. Singulę tabule habebant quinq̄ anulos aureos de summo vsc̄z deorsū dispositos per ordinē velut quibusdā radicib̄ affixos: per quos vectes per transuersum paratis immisisti tabulata firmiter continebant. Erant autē vectes de lignis sethī singuli quinq̄ cubitorū inaurati: t immitiebant vñ vectis i caput alteri: sicut fit i sambuca p̄tificali. Et quod dicit moyses quinq̄ vectes fissile in quolibet lateri referit ad numerū ordinū: non ad numerū regium: q̄ quinq̄ vectes nō possent cōbēdere

totā lōgitudinē tabulati: sed in q̄libet quinq̄ ordinū erāt sex vectes singuli quinq̄ cubitorū p̄ter q̄ i latere occidentali: vbi duovectes solū erāt in q̄libet ordine. Alię sūt circa hęc opinōes: s̄ hęc phabilior ē: t ioseph̄ videt hęc approbare: Vectes quinq̄: id ē quinq̄ ordines vectiū. g **F**undes in eis an. id est anulos fusiles eis affiges. Tel: fundes: id ē fundabis: id est inseres.

a Facies et velum. Dicto de constructione tabernaculi: subdit moyses de dispositione eiusdem dicens: q[uod] tabernaculum diuini erat in duas ptes: una decem cubitorum ex parte occidentis: et dicebat sanctas anctoz vbi erat arca. Altera pars erat viginti cubitorum ex parte orientis: et dicebat sancta vbi erat mensa et candelabrum et altare incensi.

Dividebat autem sancta

sancrorum a sacerdotiis quo-
dam velo de quattuor
preciosis coloribus sa-
cto: quattuor columnis
appenso: de quo primo
agil hic.

b Ante
quattuor columnas.

Lamen iosephus dicit
fuisse quattuor colora-
tas tabulas ad modum
aliam operatas: equa-
liter se ad inuicem distan-
tes: inter quas quatuor tres
angusti patebant ires-
sus.

c Inseretur
autem velum: sup ca-
pita columnarum. Su-
perpositi autem erant
duo vectes: a pariete i-

parietem protensi: in
quibus dependebat ve-
lum per circulos aureos im-
missum: sicut vides
circa altare vbi alterius
secus dependet i vir-
gis ferreis due parue
corine per anulos im-
missi: q[ui] probrum post
offertoru[m] et retrahuntur

circa finem missum. Erat autem illud velum ante quattuor columnas exte-
sum: quadrum ex omni parte: ut ex omni parte aspectum interiorum
prohiberet. Et erat hoc velum pulchra venustate contextum ex
uniuersis (ut ait iosephus) floribus quos genuit humus: et alijs
picturis quas poterat interserere pictores: per formas aia-
lium: quas noluit ibi ponere moyses propter idolatrie suspicionem.

d Extra vero id est in sancta. **e** Cetera mena: q[uod] erat ad aquilonem: candelabrum vero ad austrum. **f** Facies et tentoriū: ad modum prioris: q[uod] erat interiorius operatus: Lamen iosephus non descendebat hoc velum nisi usque ad medium columnarum tangentes eas per quinque cubitos: reliqui vero quinque usque ad terram ad ingressum sacerdotum patebant. Sup hoc velo dicitur alia
cortina lanaria super positam usque ad terram attingentem: funibus per anulos eam ducentibus et retrahentibus: ut in diebus festis reducatur: aspectum tabernaculi in festis prohibetur. Sed hunc usque ad terram ad ingressum sacerdotum patebant. Sup hoc velo dicitur alia
cortina lanaria super positam usque ad terram attingentem: funibus per anulos eam ducentibus et retrahentibus: ut in diebus festis reducatur: aspectum tabernaculi in festis prohibetur. Sed hunc usque ad terram ad ingressum sacerdotum patebant. Similiter cortina dicitur fuisse in introitu templi appensa. **g** Ante quas ducetur tentoriū: Et sup capita eorum predebat vestis a pariete in parietem: ad modum tabernaculi in domo: a quo dependebat velum per circulos aureos insertum ad modum prioris.

Expositio L.a. XXVII.

h Facies et altare: Quod dicit altare holocausto: rū vel holocausti: siue holocaustatum. Posset etiam
dicta sacrificiorū: sed a digniori nomine accepit. Quatuor sunt opiniones de huiusmodi altaris dispositiōe: Prima ē Hiero. et probabilior. Erat autem hoc altare concavum instar
arcis sine operculo: Parietes lignei: sed operiti ere itus et ex-
teriorius: quadrangulā habens fenestrā in latere orientali: q[uod] quā
ponebat ignis. In quattuor angulis erant extra quattuor cor-
nia recurua: in quibus quattuor catenae anulis inserebantur:
de quib[us] dependens craticula creata in modum retis facta: usque
ad medium altaris intus descendebat: sup quam hostia creman-
da dicitur ponebatur: quam consumebat ignis per foramina craticu-

XXVII

le ascendens de arula: que erat quasi fundus arce. Circa anga-
los inferiores erant quattuor anuli erati: in quibus vectes im-
ponebantur de lignis setib[us] operiti ere ad portandum altare.
Hec est opinio Hiero. Secunda opinio est Cassiodori: q[uod] co-
uenit cu[m] priori tantum in nobis arule et craticule: sed differt in re-

z ordine. Appellat enim

Cassiod. craticulā q[uod] dā vas peccatum: cui insi-
debat altare: ascendens
usq[ue] ad medietatem alta-
ris: In cuius quatuor an-
gulis sursum p[ro]cedebant
quattuor anuli: q[uod] quos
vectibus immissois al-
tare ei insidens porta-
batur. Arulam autem

appellat illud q[uod] Hiero-
nymus appellat crati-
culam: et ibidez ponit
vbi Hieronymus scilicet
in medio altaris: intus
quattuor catenae pen-
dente: Super hanc finem

Cassiodorus ponebat
strues lignorum: et sup
ligna hostia posita cre-
mabatur. Tertia opini-
o est iosephi: Et co-
uenit opinio tertia iosephi
cu[m] prima in cra-
ticula: sed differt i aru-
la. Dicit enim iosephus
ibi nullam fuisse aru-
lam nec fundum etiam: s[ed]
super craticulā fiebat
ignis: vt dicit secunda
opinio: et super ligna

ibi posita cremabatur hostia: Et ita opinio iosephi couenit cu[m]
Hieronymo in craticula: et cu[m] Cassiodoro in locatione ignis
et hostie: differt autem ab ytreo in arula. Quarta opinio dicit
idem q[uod] secunda de craticula: sed dicit nullam arulam fuisse ibi:
sicut tertia opinio dicit: verum tamen parietes altaris in re-
pleri terra: finem q[uod] dominus dixit. S. xx. d. Altare de terra facies in-
bi. In cuius area superiori fiebat ignis: vbi hostia posita su-
per struem: cremabatur. Erat autem hoc altare positum sub diu-
ante introitu tabernaculi: non directe sed aliquantulum ad meridi-
iem descendens: ita ut immolantes statim ex parte aquilonis
versi ad austrum usque in sanctas anctoz quando vellent posse
tent inspicere.

i Quinque cubitos in longitudine.
Slo. Quomodo ergo ministrabatur altari: cum alibi supra: sci-
licet. xx. d. gradus habere prohibetur: ne pudenda reuelentur.
Sed illud dictum ē de altari: q[uod] de terra vel lapidib[us] constituitur:
vbi gradus ipsi coedificati ad corp[us] altaris pertinet: Hec ē Slo-
fa. Sed hec solario videtur nulla: quia si hec fuit causa probis
bitonis graduū: ne scilicet turpitudo reuelaretur: eodem modo
per lignum suppositum ad horam posset turpitudo reuelari:
Ideo posset dici q[uod] dominus supra locutus est de altari in quo
sacrificabatur ante eis esset seminalium usus: In hoc autem altari
sacrificabantur: quando iam erat usus seminalium.

k Et ipso erunt: non inserta: sed ex ipso procedentia.

l Lebete: Ba-
tilia dicit Interlini. quasi vacilla a rebendo: Celi prope batil-

la dicitur a baro quod est genus vasorum. Unde versus: Dic p[ro]p[ter]e
vasa batili pro proprio pro nomine batum.

m Fuscinalas:
id ē creagras: que gallice dicuntur crochet: quibus carnes ex-

trahuntur de lebete. Dicitur autem creagra a creas quod est ca-
ro: Unde artocrea: panis factus de carne et pasta: id est roocco-

le.

n Subter arulam. Ergo arula ē super anulos: quod
est contra predicta. Dicitur enim q[uod] in anulis pendebat cra-

ticula sub qua erat arula. Solutio. Quidaz exponunt subter:
id est sup. Alij sic costruunt: Quos pones subter arulam: id ē

Libri

sub quos pones aram: et ad idem redit.
36. dis. c. q. eccl. siastis. §. ecce.

B

a. **A**sqz ad altaris medium: hoc ē verum sicut omnem opinionem. b. **E**t columnas viginti in tercapedines qualibet quinqz cubitorū. Uel impropre viginti columnas: quia angulares in vitroq latere in tercapedines faciunt. Colūne viginti i. in tercapedines: et colūne dece: id ē intercapedines: et etiam colūne dece: quia angulares in vitroq latere in tercapedinem faciunt. c. **T**am parillos eius: Qui erant vnius cubiti: et in singulis columnis erat duo parilli: hinc unus: et inde alius i terra defixi: quibus iniici erant funes pertingentes ex transuerso per capita colunarum: ut atrium immobile custodirent: tam tempore pluiae extenderent funes: et eleuabatur cortina: ut ibea quasi sub tecto populus posset latere: sic fit in papilionib. d. **D**e arboribus olivaruz. Oleum enim olivaruz clarissimum lucet quam oleum nuceum: et quam myrtinum: id ē de semine myrti factū: et quam raphaninum: i. d. granis raphani factū: et quam lumen: id est de semine lumen.

C

a. **A**rum altaris. Erunt craticula usq ad altaris mediuz. Facies et vectes altaris de lignis setibim duos: quos operies laminis euenis: et induces per circulos: eruntq ex vitroq latere altaris ad portadū. Non solidum sed mane et cauiū itinsecus facies illud: sicut tibi in monte monstratus est. Facies et atrium tabernaculi: in cuius plaga australi contra meridiem erunt tentoria de bysso retorta. Centum cubitos vnu latus tenebit in longitudine et columnas viginti: cu basibus totide euenis: que capita cum celaturis suis habebunt argentea. Similiter et in latere aquilonis per longum: erunt tentoria centum cubitorū: columnæ viginti: et bases eueniæ eiusdem numeri: et capita earum cum celaturis suis argentea. In latitudine vero atrij quod respicit ad occidentem: erunt tentoria per quinquaginta cubitos: et columnæ dece: basesq totidez. In ea quoqz atrij latitudine: que respicit ad orientem: quinquaginta cubiti erunt: in quibus quindecim cubitoruz tentoria lateri uno depurabuntur: columnæqz tres: et bases totide: Et in latere altero erunt tentoria cubitos obtinetia quindecim: columnæ tres: et bases totidem. In invi-

Exodi

troitu vero atrij fiet tentorii cubitorum viginti ex hyacintho et purpura: coquos bis tintio: et bysso retorta opere plumarij: columnasqz habebit quattuor cum basibus totidem. Omnes columnæ atrij per circumutum vestite erunt argenteis laminis: capitibus argenteis et basibus euenis. In longitudine occupabit atrium cubitos centum: in latitudine quinqueginta: altitudo quinqz cubitorum erit: fieri de bysso retorta: et habebit bases euenas. Cuncta vasa tabernaculi in omnes usus et ceremonias tam parillos ei: quam atrij ex ere facies. Precepit filius israel ut afferant tibi oleum de arboribus olivarum purissimum: pilos contusum ut ardeat lucerna semper in tabernaclo testimonij extra velum quod oppansum est testimonio: et collocabunt eam aaron et filii eius: ut usq mane luceat coram domino. Perpetuus erit cultus per successiones eorum a filiis israel.

Ca. XXVIII.

Proplica quoqz ad te aaron fratrem tuum cuz filii suis de medio filiorum israel: ut sacerdotio fungantur mihi aaron: nadab: et abiu: eleazar et ithamar: b. **F**aciezqz vestem sanctaz fratri tuo in gloriam et decorem

ni factū. e. **H**iplog. Pila est vas illud in quo vultes tenuntur. Tunc de Proverb. xxvij. d. Si contuderis stultus in pila: quasi tisanas feriente desuper pila non austur ab eo stultitia ei. f. **O**ppansus est testimonio: id est in tabernaculo. **E**xpo. Ca. XXVIII.

Proplica quam aaron tecum. g. **F**ungantur mihi: non sibi: quod est contra aliquos qui querunt aliud in sacerdotio: quod seruire deo. b. **F**aciezqz vestem sanctam: in sanctitate virtutum. Apoc. xvij. c. 21. d. **I**l. 44. Beatus qui custodit misericordiam tuam: ne nudus ambulet: et videat turpitudines eius. Eccl. ix. b. **O**mni tempore sunt vestimenta tua candida: et oleum de capite tuo non deficit. Threnos. iiiij. a. Filii sion inculti et amicti auro primo: quomodo reputati sunt in vasa teste: opus manuum figuratum. Cor. v. a. Scimus si terrestris dominus nostra huius habitationis dissoluatur et edificationes ex deo habemus: domum non manufactam: sed eternam in celis.

i. **I**n gloriaz: quo ad operationes.

k. **D**ecorem: quo

ad supererogationem. Primū est in p̄cepto: secundum in psilio: Interlū. Matth. xix. c. Si vis perfectus esse eccl. Ps. 10. Gloria et magnū decorē eccl. a. **L**oq̄ris cui. sa. Prouer. b. Da sapienti occasionē et addet ei sapientia. b. **R**ati-

onale. Primo enumerat rationale: sed primo exequitur de

superhumerali/ et quid

sit hoc. Rationale si-

gnificat doctrinā: sup-

bumerale opus in di-

scēdo. P̄r̄p̄r̄ ē doctri-

na: et ideo prius ponit

tur rationale: In docē-

do prius est opus: et

dīcēdo ideo prius exequitur de

superhumerali. Unde

Act. i. a. Eḡit Iesus

facere et docere. Eccl̄

xix. d. Quę in manu

habes cibā ceteros.

Matth. v. c. Qui fece-

rit et docuerit. Pro-

verb. viii. c. Syndo-

nē fecit et eccl. Joh. v. f

Johānes erat lucerna

ardens et lucens. Ar-

dens in cōpassione: lu-

cēs in p̄dicatione: Ar-

dēs in se: lucens alijs.

Arđes increpando: lu-

cens instruendo. Hie-

remē. i. b. Ecce dedi

ſp̄ba mea eccl. **S**u-

perhumeralē. Mo-

ta superhumeralē erat

velis ad modū colo-

bij monachorūz: sine

manicis: descendens

vīs ad renes: adeo ut

supercingi posset: ap-

turā habens in pecto-

re quadrazi: ad magni-

tudinē palmi: i. qua lo-

gion inferebat: in cu-

ius parte superiori: su-

per vtr̄q̄ humerūm

duo sardonyces: fīm i o-

sephū: vī duo simarag-

di: fīm. lxx. erant ipbi

bulati auro: in quibus

erant scripta duodeci

nomina filiorū israel:

Sex nomia seniorū in

humero dextro: fīm or-

dine nativitatis: noīa

serūmiorū in sinistro.

Habebat autē capitū

et transuerso super hu-

merū. Rationale siue

logion eiusdem schema-

tis erat: cui et super-

humeralē. Erantq̄ in

eo duodecim lapides

firmiter inclusi: per q̄

tuor ordines: tertiū in

singulis. In primo or-

dine sardius: topaçius: simaragdus: In secundo carbunculus: sa-

p̄bi: iaspis: In tertio ligurius: achates: amethystus. In q̄r-

to chrysolithus: onychinus: berillus. In quib⁹ scripta erant

siue sculpta: nomina duodecim filiorū israel: fīm ordinē nativi-

et lōqueris cunctis sapien-
tibus corde: quos repleui spi-
ritu sapienti: vt faciant ve-
stes aaron: in quibus sancti-
ficatus ministret mihi. Hęc
autem erunt vestimenta que
faciēt: Rationale et superhu-
merale: tunica et lineam stri-
ctam: cedarim et balthēum.
Faciēt vestimenta sancta aa-
ron fratri tuo et filiis eius: vt
sacerdotio fungantur mihi.
Accipientq̄ aurū et hiacy-
thum et purpuram: coccūq̄
bis tinctum et byssum. Faci-
ent auctez superhumeralē de
auro et hiacytho ac purpu-
ra: coccōq̄ bis tincto: et bys-
so retorta: opere polymito.
Duas oras iunctas habebit
in vtr̄q̄ latere summataz:
vt in vnum redeant: Ipsaq̄
textura: et cuncta operis vari-
etas erit ex auro et hiacytho
ac purpura: coccōq̄ bis tinc-
to et byssō retorta. Sumesq̄
duos lapides onychinos: et
sculpes in eis nomina filiorū
israel: sex noīa in lapide vno:
et sex reliqua in altero: iuxta
ordinem nativitatis eorum:
opere sculptoris: et celatu-
ra gēmaz: Sculpes eos no-
minibus filiorū israel: inclu-
sos auro atq̄ circūdatos: et
pones i vtr̄q̄ latere super-
humeralis: memoriale filiis
israel. Portabitq̄ aaron no-
mina eorū coram domino su-
per vtr̄q̄ humerū: ob recor-
dationēz. Facies et vncinos
ex auro: et duas catenulas au-
ri purissimi sibi inuicez cohe-
rétes: quas inserēs vncinis.
Rationale quoq̄ iudicij fa-
cies ope polymito: iuxta tex-
turā superhumeralis ex au-

XXVIII.

tatis eorū singula in singulis: vt gestaret sacerdos memoria/
le filiis israel: et filiorū israel in humeris et pectoro. Sup hūc
locum dicit Blo. His octo generibus vestium pontifex tem-
pore sacrificij in duebatur. Pontifex inq̄ quem arabarchū ap-
pellant: id ē principem sacerdotū: Noster auctez pontifex: quia
iugem haber continē-
tia: tantum sandalijs
pedes regit: vt dicitur
Marc. vi. b. Ac si dī
catur ei: Qui lotus ē: i
non indiget nisi vt pe-
des lauet: id ē affect⁹:
Joh. xii. b. **D**ia
cyntho et purpu-
ra. Interlū. vt iudi-
cū regia potestate cō-
tradicat. Prouer. xx. Sap. 18. d.
b. Rex qui sedet in so-
lio iudicij: intuitu suo
dissipat omne malū.
e. **O**pere polymi-
to: id ē gustato. Tel
polymito: id est pluri-
bus filiis conterro.

Duo lapides
onychinos. Esai.
lviij. c. Ponam in por-
tas tuas lapides scul-
ptos. Zach. iiij. d. Ec-
ce ego celabo sculptu-
ras. **F**acieſq̄
vncinos. Nota in
quattuor angulis rati-
onalis erant quattuor
anuli aurei: quoq̄ du-
obus superiorib⁹ erāt
inserte duę catene au-
reæ: sibi inuicē cohē-
tes obliq̄e ad moduz
x. līq̄: Tel: vi. dī iose-
phus: p. fistulas veni-
entes q̄ sursum ferēbant
vīs ad scapulas pōti-
ficiis duob⁹ vncinis au-
reis suphūerali firmis-
sertis. In duob⁹ anu-
lis inferioribus ratio-
nalib⁹ erant assutę duę
vitę hiacythine: q̄ circa latera post terga
ducit duobus suphu-
meralis anulis insere-
batur: qui inter scapu-
las sib⁹ vtr̄q̄ sardony-
ce firmē fixi stabant: vt
vtr̄q̄ ligatura ephot
et logion sibi inuicem
firmiter cohērent.

Duas catenu-
las: innocentia ope-
ris et mentis. Ps. In
nocēt manibus et mū-
do corde: qui nō acce-
pit in vano animā suā.

Inserēt vncinis:
suphūeralis sc̄z. **R**atiōnale q̄z iudicij. Sic dicebat
logion: q̄z hęc duo noīa: iudiciū et veritas: vel doctrina et vi-
tas in eo scripta erant. Quomodo hoc erat exp̄esse habetur
in historia super bunc locum.

Libri

a Gestabit iudicium; id est id unde meo; eē debet susti iudi-
cij: ut sc̄z iuste iudiceret. **b** Facies et tunica sup̄phu. id est
ei p̄nictā iudicā. f. subtus sup̄phūrāle imēdiate: qd dicit gre-
ce poderis: id est talaris. eratq; de duab; incisionib; facta: p̄su-
ta sup̄ humeros: et p̄ latera ad modū dalmaticę facta: manicas
eiusdē coloris assutas:

E capitū h̄ns nō ex trās
uerso; s̄ in longū a pe-
ctore v̄sq; ad medias
scapulas. culq; apturę ne
an et retro turpē appa-
retet/assuta eratvitta:
q; sup̄ scapulas hinc et
inde vasculis astringe-
bat. Habant autē p̄
fimbrijs aureis. xxxij.
tintinnabula aurea: q;
bus immitti erant to-
tidez vasculi q̄si mala-
punica ex purpura et
biacyntho: et cocco bis-
tincto iterascaliter or-
dinata: vt audiret so-
nus quando sacerdos
sacrariū ingrediebat
et nō moreret. **c** Ut
audiaſ sonit⁹. Esa.
lvij.a. Clama ne ces-
ses. Ezech. xxxij.b.

F Si nō insonuerit buc-
cina t̄c. Et Hiero⁹.
Innocens absq; fino-
ne/ quantū cōversati-
onis exemplo pdest:
tantū silentio nocet.
d Sanctū domi-
no: id est sanctuariū
domino. **e** Por-
tabitq; aarō. Post
vestimenta sacerdotis
agit d̄ officio e⁹: Por-
tabit: id est asportabit.
Unde Interlin⁹. Ause-
ret t̄c. **f** Iniqui-
tes eorū: id est obla-
ta pro iniquitatib; po-
puli. Munera anq; of-
ferant cōmunita sūti: in
oblatione sanctificā-
tur domino: nec dece-
tero possunt cedere in
v̄lus cōmunes/ sed di-
uiños tātū: Et est sū-
ma q; sacerdos accipi-
et munera/ vt asportet
peccata populi. Un-
de Glo. Bede: Por-
tat sacerdos t̄c.

G Stringesq; tu-
nicam byffso: id est
baltheo byffino.
h Mōro filijs aar-
on: Interlin⁹. conti-
nuat. Sed notandū q;
q̄tuor erat vestes cō-
munes: tā sacerdotib;
q; arabarcho: et alię q;
tuor post illas: qb; so-
lus arabarchus indu-

cem rationale et superhume-
rale nequeāt separari. Por-
tabitq; aarō noīa filiorū israel
i rōnali iudicij sup̄ pect⁹ suū
qñ igreditur sāctuariū mēo-
riale corā dñio i ēternū. Po-
nes autē in rōnali iudicij do-
ctrinā et veritatē: q; erit in pe-
ctore aarō: qñ ingredietur co-
rā dñio: et gestabit iudicium fi-
liorū israel in pectore suo in
b conspectu domini semp. Fa-
cies et tunica superhumera-
lis totā biacynthinā: in cui⁹
medio supra erit capitum: et
ora per gyrum eius textilis:
sicut fieri solet i extremis ve-
stuum partibus: ne facile rū-
patur. Deorsuz vero ad pe-
des eiusdē tunice per circūl-
tum quasi malapunica faci-
es ex biacyntho et purpura
et cocco bis tintco et byffso re-
torta mixtis in medio tintin-
nabul: ita vt tintinabulū sit
aureū: et malapuniciū. Kur-
suz tintinabulū aliud au-
reū et malapuniciū. Et vesti-
etur ea aarō i officio ministe-
rij: vt audiaſ sonit⁹ qñ ingre-
ditur et egreditur sanctua-
rium in conspectu domini: et
non moriatur. Facies et la-
minam de auro purissimo/ in
qua sculps opere celatoris
sanctum domino. Ligabisq;
eam vittā biacynthinā: et erit
super thiaram imminēs frō-
te et pōtificis. Portabitq; aar-
on iniquitates eorū que ob-
tulerint: et sanctificauerint fi-
lij israel in cunctis munen-
bus et donarijs suis. Erit au-
tē lamina semper in frōte ei⁹:
vt placatus ei sit dominus.
s Stringesq; tunicaz byffso: et
thiaram byffinam facies: et
baltheū ope plumarij. Por-
tro filijs aaron tunicas lineaſ
parabis et baltheos ac thia-
ras i gloriā et decorē: vesties

Erodi

ebat h̄ ordine: s̄m quē dī exp̄sse i historia: Rubrica de cōmu-
nib; vestib;. **i** Et filios eius: nō oib; illis/ sed aliquib;. **k** Facies et semi. De vestib; digniorib; p̄mo egit nūc d̄
infimis. Mota n̄c octo fuerūt idumēta sacerdotis ad l̄raz: ita
spūalit cuiuslibet christiani octo sūt idumēta: que enumerat
apl̄s Col.ii. b. vices.

Induite vos sic electi
dei viscera misericor-
die: bonitatē/būlita-
tē t̄c. Irē. q. Pet. i.b.
Ministrare i fide re-
stra v̄tutē t̄c. Qui hec
p̄sto n̄ sūt c̄c⁹ ē t̄ma-
nu reptas. **l** Car-
nez turpi. Interlin⁹.
Thiara petulū: p̄ eo-
dē idumēto reputat h̄
Glo. thiara t̄ cedarim
petulū s̄ue laminā po-
nēs octauū idumētu.
m Legitūmū semi.
Mota propter cultū:
quia cito delit⁹ sed et̄
significatū ēterna est.

Læ.

A **Epo. Ca. XXIX.** **S** Ed et hoc facies tē. **a** **Laganā.** Laganū est genus patino lati et tenuis in pella fricti: q̄ gallice dicuntur crepe.

b **Et oleū vinctio-**
nis: prius q̄ thiara super caput ponatur. Nūc autē manus tñ minorum sacerdotum inungunt: episcoporum & manū caput: vt notent ē pleni spūsan-
to. **c** **Postq̄ ini-**
tiauerū ma. Scdm b r̄idet q̄ quādo ma-
nus sacerdotū inungū-
tur: accipiunt potesta-
tem consecrandi.

d **Extra castra. In-**
terlū. Extra ciuitates passus ē chal̄: **Heb.** pīq. c. **Ereamus tē.**

e **Pro pctō sit: sci-**
licet sacerdos.

B **f Odor suauissi-**
mus. **Aug.** Non q̄ odore sumi deus dele-
ctetur: sed qd̄ his si-
gnificat spiritualiter.
g **Super extremū**
dextre auricule. q.
h **Si om̄s homo ve-**
lor ad audiendum tē.
i **b Aries cōsecra-**
tionis: H̄az de alijs agnis in sacrificiū ob-
lati: arm⁹ dexter et pe-
caustulū erant sacerdo-
ti. **j** **Uititia. i. Icor**
vbi vita est. **k** **Et**
sacrificabib̄ eos: id ē confirmabis. Et no-
ta q̄ primus aries ob-
latus fuit in holocau-
stum: secundus in pa-
cificū sacrificium: vnde et dominus habuit
partes suā supple adi-
pem et armum.

l **Sacrificabib̄.** Dic ostenditur q̄ pars
de cetero debeat ē sa-
cerdotū de hostia pa-
cifica: scilicet pectus et
arm⁹: Ip̄si em̄ in con-
secratione sua h̄ec do-
mino obrulerunt: vnde et eadem accipient
a filiis israel lege per-
petua. **m** **Urim**
tūra sunt: id ē digni-
ora. **n** **Atetur il-**
la: veste scilicet san-
cta in qua consecratus
soponit, n̄ mītrā in qua yncutus

o **Ed et b Ca. XXIX.** facies ut mibi in sacerdotio p̄secrent. Tolle vitulū d̄ armēto et arietes duos imaculatos: panesq̄ azymos et crustulā absq̄ fermēto: q̄ cōspersa sint oleo: laganā q̄ azyma oleo lita. De simila triticea cuncta facies: et posita in canistro offeres: vitulū autē et duos arietes: et aaron ac filios ei⁹ applicabis ad ostiū tabernaculi testi-
monij. Cūq̄ laueris patrem cum filiis suis aqua: indues aaron vestimentis suis: id est linea et tunica superbumera li et rationali: qd̄ constringes baltheo: et pones thiaram in capite eius: et laminā sanctā super thiaram: et oleum vinci-
tionis fundes super caput eius: atq̄ hoc ritu consecra-
bitur: Filios quoq̄ illius ap-
plicabis: et indues tunicis li-
neis cingesq̄ baltheo aaron scilicet et liberos eius: et im-
pones eis nutras: eruntq̄ sa-
cerdotes mibi religione per-
petua. Postq̄ initiauerū ma-
nus eorū: applicabis et ritu-
lū corā tabnaclo testimonij:
Imponētq̄ aarō et filij eius man⁹ sup caput illi⁹: et macta-
bis eū in cōspectu dñi: iuxta
ostiū tabernaculi testimonij:
suptūq̄ de sanguine vituli po-
nes super cornua altaris di-
gito tuo: reliquā autē sanguinem fundes iuxta basim ei⁹.
Sumes et adipem totū qui operit intestina et r̄eticulū ie-
coris ac duos renes: et adipē qui super eos est: et offeres i-
censum super altare: carnes vero vituli et corium et simū
cōbures forl̄ extra castra: eo q̄ pro pctō sit. Unū q̄ arie-
tē sumes: sup cui⁹ caput po-
net aarō et filij ei⁹ man⁹: quē cū mactaueris: tolles de san-
guine ei⁹: et fūdes circa alta-
re: ipsū autē arietem secabis in frusta: lotaq̄ intestina ei⁹ ac pedes: pones sup cōfisa carnes: et sup caput illi⁹: et of-
feres totū arietē i incēsū: sup
altare. Oblatio ē dñi / odor

XXIX

suauissim⁹ victimę domini. Tol-
les quoq̄ arietē alterū: super cu-
iūs caput aarou et filij ei⁹ ponēt
manus. Quē cū immolauerit/ su-
mes de sanguine ipius: et pones
sup extremū dextre auricule aa-
ron et filioꝝ eius: et sup polices
manus eoz ac pedis dextrī: fun-
desq̄ sanguinē sup altare per cir-
clū. Cūq̄ tuleris de sanguine:
q̄ ē sup altare / et de oleo vinci-
tionis / asperges aaron et vestes ei⁹/
filios et vestimenta eorū. Con-
secratib̄ et ip̄is et vestib̄ tolles adi-
pez de ariete et caudā: et aruinā
que operit vitalia: ac r̄eticulū ie-
coris et duos renes atq̄ adipē q̄
sup eos est: armūq̄ dextrū / eo q̄
sit aries cōsecatiōis: tortaḡ pa-
nis vni⁹ crustulā conspaz oleo:
laganū de canistro azymorū / qd̄
posituz ē in p̄spectu dñi: ponesq̄
omnia super manus aaron et fi-
liorū ei⁹: et sacrificabib̄ eos ele-
uans corā domino. Suscipiesq̄
vniuersa de manib̄ eorū: et incē-
des sup altare i holocaustū / odo-
re suauissim⁹ in cōspectu dñi: qd̄
oblatio ei⁹ ē. Sumes q̄ pectus-
culū de ariete quo initiat̄ ē aarō/
sacrificabib̄ illud eleuatū corā
dño: et cedet in p̄te suā: Sanctifi-
cabib̄ et pectusculū p̄secratuz et
armū que de ariete sepasti: q̄ initi-
atus ē aarō et filij ei⁹: cedētq̄ i p̄-
te aarō et filiorū ei⁹ iure p̄petuo a
filiis israel: q̄ p̄mitiū sūt et initia-
de victimus eoz pacificis q̄ offe-
rūt dñio. Testē autē sanctā q̄ vñt
aarō: habebūt filij ei⁹ post eū: vt
vngant in ea: et cōsecrent manus
eoz. Septē dieb̄ vtē illa qui pō-
tifex p̄ eo fuerit cōstitut⁹ de filiis
ei⁹: et q̄ ingredieſ tabnaculū testi-
monij vt ministrēt in sanctuario.
Arietē autē cōsecatiōis tolles: et
q̄ coques carnes i lōco sancto: qbus
vesceſ aarō et filij ei⁹. Panes q̄
q̄ sūt i canistro i vestibulo tabna-
culi testimonij cōedēt: vt sit placabi-
le sacrificiū / et sacrificēt offerētū
man⁹. Alienigena non vesceſ ex-
eis: q̄ sancti sūt. Q̄ si remāserit d̄
carnib̄ cōsecratis siue de panib̄
vscq̄ mane: cōbures reliqas igni:
non comedēt: q̄ sanctificata sūt.
Dīa q̄ h̄cepit tibi facies sup aarō
et filiis eius. Septē diebus cōse-

est non deponit p̄ septem dies.

o **Qui ponti-**
fer pro eo fue-
rit. Interlū. sum-
mus scilicet: quia
non poterat esse nī
si vñus. Contra.
In passione domi-
ni legib̄ q̄ duo fue-
rūt tūc: scilicet an-
na et caiphas.

P r̄eterea. i. Pa-
ral. xxiiij. c. legib̄
q̄ dauid volēs am-
pliare cultum dei/
vigintiquatuor: sū-
mos sacerdotes cō-
stituit. Solutio.

Ad p̄ rimū dici-
mus / q̄ noī fuerūt
duo simul: sed an-
nuatim vñ in uno
anno: alius ī alio.

Ad aliud dicim⁹:
q̄ reuera viginti/
quatuor: summos
sacerdotes consti-
tuist dauid. S̄i in-
ter eos vñus erat
tantum princeps
sacerdotum: qui p̄
prie dicitur sūmus
sacerdos. p̄ At

ministrēt in san-
ctuario: vltra ve-
lū scilicet: quia ex-
tra velum: id est in
sancta intrabāt mi-
nores sacerdotes.

q **Coques car-**
nes: id est armū
et pectus. **r** **In**
loco sancto: id
est in atrio taber-
naculi. **s** **In ca-**
nistro in vesti-
bulo: id ē i atrio.

t **Et sanctificē-**

tur manus: id ē

lauentur:

v **Quia sancti**
sūt: illi. s. qui fue-
runt de stirpe aa-
ron poterāt come-
dere: Quia sancti
sunt: id est deo ob-
lati. **x** **Quia**
sacrificata sūt:
deo scilicet oblata.
Omnia em̄ deo ob-
lata sancta sunt: et
nō debent cedere i
elis cōes: ī forma
scilicet in qua pri-
us erant: sic siebat
de agno paschali.

y **Septē die-
bus consecra-
bis manus: Ite-**

p. 4

Libri

rat et inculcat quod dixerat supra ad maiorem firmitatem.
 a Mundabisq; altare cū immolaueris: Et ita primo offerebatur super altare anteq; sacrificaret et vngeretur.
 b Septem diebus expiabis: id est expiatione ei^o et dedicatio celebribus. c Et erit sanctū sanctorū i. valde sanctū: vel sanctum ad hostias sacrificandas vel vnu d sancti.

d Qui tetigerit il lud: altare sculceret.

e Sanctificabis: i. lauabit: Sic etiā p̄ byteri anteq; accedit ad sacrum altare domini debent se purgare et sanctificare: et dicere: Lauabo in te inno ceteras manus meas tē.

Unde Esai. i.e. Lauamini mundi estote tē.

f Illoc est qd facies: id est qd sanctificaberis sup altare.

g Iugiter: Unde hic vocatur iuge sacrificiū.

h Alterum vespero: pinguior agnus offerebatur.

i Decimā ptem: similem scilicet ephi.

k Tuso. q.d. nō cō muni sed pilo tuo.

l Quartam ptem bin: sextarij: qd ē mē sura liquidoru. Unde versus. Bin batus i li quidis: in siccis chor et ephi. m Ad libandū: id est fundendū. n Oblatiōne ppetua: id est i perpetuū facienda: id ē sine termini p̄fixōe: vel perpetuū aliqd significāte. o Ibiq; h̄cipiāz: in tabernaculo scilicet sup propitiatoriū ad ostium.

p In gloria: id est ad gloria meam.

q Expo. LXXX

r Aries qz altare. Con-

s tructo tabernaculo cū v̄tensibus suis: cōpletis etiā mādati p̄scretiōis et filiorū ei^o / redit scriptura: vt doceat sa curā altaris incensi: in quo aaron quotidianū adoleret incēsum siue thymiamam. Erat autē eiusdē facturē: et de eadē materia scilicet de lignis sethīm cū altari holocaustorū: et concavū vt illud habens craticulā quattuo: catenis: quattuo: cornib^o altaris/ dependentē vsq; ad mediū altaris. Utrū autē habuerit arulam: id est fundū a terra vt recipere cineres / ambigū ē: Et cū singulis diebus super altare holocaustorū bis crement carnes: non erat hostia p̄sumata: quisq; sacerdos accepti prunis d altari holocaustorū in barillo/ intraret tabernaculo: et veniens ad altare thymiamatis/ super craticulā eius prunis poneret: et pulucrez thymiamatis superponeret: vt ita fumus ascenderet ad sancta sanctorū. Utrum autē hoc altare esset in sanctuario/ an in sanctis sanctorū/ dubitatio est inter sanctos. Aug^o dicit qd i sanctis sc̄rō erat: argumentū accipieb̄ ab illo ver-

Exodi

b Apostoli. Heb. ix. a. Post velamē astū scdm tabernaculū quod dicitur sancta sanctorū / aureū habens thuribulū et arcā testamenti. Et vocat Aug^o aureum thuribulū altare incensi. Hiero^o dicit qd erat in sanctuario et inter mēsam et cādelabru: qd dicit ioseph^o plane et hebreo^o. Forte Aug^o loquit de tēplo

vbi erāt oīa ampliata:

Et potuit esse qd p̄p̄t altare incensi: qd erat i sanctuario (Ad qd bis i die nēcē erat igredi) erat superadditum in abdito thuribulū au reum: in quo summus sacerdos prunas et thy miāmata/ quod in sanctuariū deferebat adoleret: quando ad interiora contingebat: ipsū sum penetrare semel sc̄z i anno: et tūc cū sanguiue vitule rufe ut dicit Ap̄lus Heb. ix. b.

r Thymiamam: con sectū de qua tria spe ciebus aromaticis sc̄i lic̄ stacte/ onycha/ gal bano/ thure lucidissimo. s Quadrangulū. Quartuor an guli/ quartuor vñtes: Apoc. xxii. e. Quatuor in quadro posita est.

t Duos cubitos: Stola animē et stola corporis. iiiij. Reg. ii. b. orat heliceus ut sp̄ ritus helicē duplex fieret in eo. Ben. xl. f. ioseph^o iussit fratibus suis proferri binas stolas. Esai. lxii. c. Propter hoc i terra sua duplicitia possidebunt tē.

Prōter. vlt. c. Omnes domestici eius vestiti sūt duplicib^o. v. De stiesq; Esai. lx. b. Induit me dominus vestimentis salutis. Job. xxix. c. Justitia vestitus sum. B. Heb. xii.

w Facies qz ei corona. Ioseph^o di

cit per singulos angulos sex fuisse coronas i circuitu per gy rum.

y Contra velum. Argumentū qd altare thymiamatis erat in sanctuario extra velum: sicut vult Hiero^o.

z Quo tegitur testimonij: id est arca testimonij.

a Componet lucernas. Septez lucerne erant in candelabro: sed tantū tres ardebat in die: quas accendebar aaron mane/ ponens carnes agni sup altare holocaustorū: et thymiamam sup altare incensi. Vespere autē accēdebat quattuo: que in nocte templum illuminabant: altūq; agnum cremandū posnebat super altare exterius/ et thymiamam super altare interius.

b Collocat eas: adaptat et disponit. c Compositio

nis alterius: qd illius de qua dicturus est: et de qua nos dimissemus. d Nec libabitis: aliud libamen qd dicit: Nulla em hostia sine suis libamentis offerebatur. e Super cornua altaris: elevans scilicet manus: vel cornibus altaris iunctens. f In sanguine: In: id est cum: scilicet

die expiationis / quæ erat decima dies septembri. Super comitum altaris. Quartus argumentus est hic q̄ illud altare erat in sanctis sanctorū / sicut innuit Aug⁹ per hoc q̄ dicitur in littera: Semel per annum tē. Altare cui innitebatur / ē altare incensi. a **Sanctum sanctorum erit: altare scilicet incensum quod erat sanctius**

altare: vel ipm oblatum p̄ pp̄l p̄tō erit

sanctum sanctorū: id ē ceteris oblationib⁹ san-

ctn⁹. b Locutusqz ē domin⁹ ad moy-

sen tē. Interlin⁹. An-

descriptionē labij ene-

p̄mittitur vnum man-

datum scilicet pfectu-

ris ad bellum / vt scili-

cet numerentur et redi-

ta sua / unde fiat sum-

ptus in edificio taber-

naculi. Heda. Possu-

mus hic altaria accipe-

re sanctam ecclesiam / in-

q nullus est absq pec-

cato etiam infansvni-

us diei. i. Job. i. d. Si

dixerim⁹ q̄ p̄tū non

habem⁹ tē. c Hux-

ta nume. Boni nu-

merāt: quia cogniti et

vilecti a dō. P̄s. Qui

numerat multitudinez

stellarū tē. Hali nō.

ps. 39. P̄s. Multiplicati sūt

super numeruz. Eccez.

j. d. Stultorū infinit⁹

est numerus. Itē Mu-

meri. j. mulieres et pu-

eri non numerantur.

Et Matth. xiiij. c. Sa-

tiauit dominus qnqz

mīlia hom̄ extra mu-

lieres. d Singuli

precium: id ē debi-

tū obsequiū. Prover.

xiiij. b. Redēptio ani-

me viri / proprie diui-

tie. Job. ii. b. Luncra

que habet homo / da-

bit pro anima sua.

e Recensisti: in die

iudicij. Vier. xxix. b.

Aduic transibit gre-

ges tē. Ecce. xxix. c.

Opera omnis carnis

corā illo. f Ad no-

men. Hali sine noīe

sunt apud dēū / q̄ dī,

latant nomia sua in terris. IIere. xvij. b. Recedentes a te scri-

bent in terra. Un̄ ille diues qui epulabat quotidie sine nomine

ponit tanq̄ ignotus: Luc. xvi. f. g Dimidiū scili: id ē

decem obolos: in quo obseruantia decalogi designatur.

b Huxta mensurā templi: id est fm regulā eccl̄. Icij.

ix. c. Surge et ingredere ciuitatē tē. Ibidem. x. a. Accesi si-

monez tē. Et Matth. viij. a. Vade et ostende te sacerdotib⁹.

Transibant ad nomen a viginti annis et supra. h Diues

non addet ex debito. i. nō tenet pl̄ dare. i At sit mo-

numentū. Argumentū q̄ elemosyna p̄manens in cōstructi-

one ecclesiæ pontis et huiusmodi melior est: tamen in articulo melior est elemosyna q̄ dāt pauperi; illa em̄ ppter istam ē. m **Locutusqz est. Dicte de mandato numerādi p-**

fecturos ad p̄glū, p̄sequit̄ d̄ labio. n Faciez et labili.

Erat aut̄ hoc labiū sub diuino inter tabernaculū et altare holo-

caustorū. Hoc labiū d̄ luter. ij. Reg. vij.

d. Glo. Ibidē. Labium

erat vas tē. factum de

speculis mulierū / que

excubabāt ad ingressū

tabernaculi. Ita dicit

Glo. de speculis muli-

erū: id est sedibus spe-

culorū. Tel fm Iose-

phuz vndiq̄ habebat

specula īserta vt sacer-

dotes abluti viderent

si adhuc aliqua macu-

la remāsset. o Et i. 40. b.

q̄ accessuri. Ordo

p̄ poster: p̄mo ei laua-

bant sacrificaturi: po-

stea īgressuri tabernacu-

lū: tñ egressi. p Locu-

tusq est. Addit

vn̄ de consecrāti vñ-

ctionis: siue vnguenti

sanci: ex quattuor spe-

ciebus aromaticis tri-

tis confecti oleo oliua-

rum distemperatis / q̄

sacerdotes et taberna-

culti vasa vngebantur.

q̄ primē myrrhe.

P̄ma myrrha est in

vere sine incisione ar-

boris. Secunda in au-

tū cum incisione.

r Anguentū cō-

positum: ex quattu-

or speciebus cui oleo

oliuarū. s Opere

vnguentarij. Par-

cipalis vnguentarius

ē chāst. Ecce. xxvij.

a. Et vnguentarius sa-

ciet tē. t Et erunt

sancta sanctorū:

id est sancta de nume-

ro sanctorū. Tāne po-

sterior pars taberna-

cū dicitur sanctas an-

torū: id est sancta cō-

secutua sanctorum.

v Qui tetigerit ea

sanctificabitur: id

est nullus tangere pri⁹;

nisi sanctificatus: et po-

stea ipso tactu sanctificabitur.

f Mo facietis aliud:

in communē scilicet vsum.

y Diciturqz dominus ad

moysen. Determinat materiam de qua fieri habeat vngue-

tum. z Onycham. Ecce. xxiiij. b. vbi dicitur: Sicut

cinnamomū et balsamū aromatizās tē. Storax et galbanus et

vngula et gutta: ubi dicit Glo. Ungula vocat qđ in Exodo

onychā: et sp̄s aromatica: ut ibidē dicit Glo. 3 Et thus.

Glo. Thus gr̄ce libanū latine dī. Un̄ Lib. iiiij. b. dī: Liba-

na ad mōtē myrrhe et ad collē thuris. Alia liba bz: et ad collē liba-

nia a libano mōtē arabie. Gal. iiiij. d. Liban⁹ mōs ē in arabia.

Alius est libanus phoenicis: in quo sunt cedri. **E**t q. sij. Reg. v.b. **P**recipe ut servi tui precent mibi ligna de libano.

a **E**qualis ponderis; ad differentiasunctionis: ubi non sunt omnia equalis ponderis. **b** **T**hyamiam: non vnguentum sed incensum. **c** **N**uicuq; fecerit simile: sicut fecit

herodes agrippa. **D**e quo dicit Acti. xij. d.

Herodes vestitus veste regali sedet pro tribunali et. **P**opulus autem acclamabat ei voces dei non dominus: **C**onsilium ait percutit eum angelus domini eo quod non debet honorem deo.

Expo. La. XXXI.

Leges est dominus tecum. Dic sicut moyes de artifici electio ne ad omnia predicta facienda. Unde dicit: Locutus est dominus tecum. **B**eseleel. De generere huic fuit dauid. Unde iij. Reg. xxij. d. dicitur: David filius saltus polymitarius.

f **S**piritu dei: per quez mechanica fuit: multo magis illuz per que facienda sunt spiritualia. **g** **S**apiencia: quo ad deum.

h **S**cientia: quo ad proximum. **i** **I**ntel ligentia: quo ad virtutes replete eum dominus.

k **Q**uia signum est. Argumentum quod preceptum de sabbato est circumscriptio.

l **S**anctum: id est sanctificans.

m **O**pus: servile scilicet. **D**iere. xvij. c. Molite poterat portare in die sabbati.

n **S**abbatum est.

Elaie vlt. g. Erit sab-

batum et sabbato.

o **D**uas tabulas.

Due tabule sunt capax intelligentia et tenet memoria. **D**iere. xxij. f. Dabo legem meam in visceribus eorum et in corde eorum scriba eas. **P**rouer. iij. a. **L**icet da eas gutturi tuo. **q**. **L**or. iij. a. **E**pistola nostra vos tecum.

Expo. La. XXXII.

p **I**d est autem populus qui moratur faciet: et ramen tantum quadraginta diebus fuerat ibi. Quid ergo de clericis curatis qui tanto tempore parisi morantur. Nec excusant si theologiam audiunt: quia et moyses accepturus legem et ex-

precepto domini moratur cum domino. Moyses persona ecclie: aaron vicarius. Ad litteram: vicarius pecuniam extorquet a populo sibi commissum de salute animarum parum curat. **E**sa. lvij. a. **J**ustus perit et non est quod recognoscit in corde suo. **B**ern. **L**adit asina: et est qui subleuat: perit anima et non est qui cu-

ret. **J**oh. x. b. **M**ercennarius et qui non est pastor tecum. Et adhuc tolerabile esset hoc si fugeret mercennarius:

sed ipse quod pessimus est fedus peccatum cuius lupo.

Vnde ipsi dicit **E**sa. xxviii. d. **P**ercussimus

fedus cum morte tecum. **s. 20. b.**

Prouer. i. b. **A**bscondam tenditulas praeteris: frustra degluti am eum. Postquam moyes moratus est in morte cum domino quadriginta diebus miseratur iudei: ut dic ioseph: ad radices montis nubios si forte inueni vestigia hominis: qui non inuenientes nisi ferarunt vestigia putates mortuum moyes: vel in celum translatus: redierunt ad hunc et aaron: quod loco moyes erat duces populi. Iudei itaque putantes se delituros duce recolentes

idola egypti et matrem apim taurum sci

licet genium postula

uerunt hunc et aaron: ut fieret eis vitulus consueta

statilis: qui eos prece

deret et duceret: ques

etiam adorarent: quo

rum petitionem cum resisteret hunc spus sus

focauerunt eum: **A**aron vero timens pell

super volens callide hoc

impedit: exigit ab eis

quod charum habebat **s. 1. 2.**

ad faciendum vitulum: scilicet inaures et molilia: ut ita super auari

cius consulentes a suo proposito desisteret:

Sed nec sic desisterunt: immo queque preciosa

ad vitulum faciendus obtulerunt. Que cum accepisset formauit ex

eis vitulum constatibus

operi fusorio. **T**radunt tamen quidam

aaron proiecisse ea in ignem: et inde opere

demonis constatum caput vituli: Quod

tamen quandoque vitu

lus quandoque caput vituli vocat. Sancti tamen non multum ex-

Desa. vunctione et. vnicco in fine.

a **E**qualis ponderis erunt omnia: Faciesque thymiam compositum opere vnguentarij mixtum diligenter et purum et sanctificatione dignissimum. Cuius in tenuissimum puluerez vniuersa contuderis: pones ex eo coram testimo tabernaculi: in quo loco apparebo tibi. Sanctum sanctorum erit vobis thymia ma. Talem compositionem non facietis in usus vestros: quia sanctum est domino. **H**omo quicunque fecerit simile ut odore illius perfruatur: peribit de populis suis.

Ca. XXXI.

Leges est dominus ad moyes dicens: Ecce vocavi ex nomine beatele filii huius filii huius de tribu iuda: et impleui eum spiritum dei sapientia intelligentia et scientia in omni opere ad excegitadum fabre quocquid fieri poterit ex auro et argento et cere marmore et gemmis et diversitate lignorum: deditque ei socium boholi filium achisamech de tribu dan. Et in corde hominis eruditus posuit sapientiam: ut faciant cuncta que precepit tibi: tabernaculum sedetur et arcum testimonij et propitiatorium quod super eam est: et cuncta vasa tabernaculi mensamque et vasa eius: candelabrum purissimum cum vasibus suis et altaria thymiamatis et holocausti et omnia vasa eorum: labium cum basi sua: vestes sanctas in ministerio aaron sacerdoti et filii eius ut fungantur officio suo in sa cris: oleum vunctionis et thymiam aromatum in sanctua

rio: Omnia que precepisti tibi facient. Et locutus est dominus ad moyes dicens: Loquere filium israel: et dices ad eos: Videte ut sabbatum meum custodiatis: quoniam signum est inter me et vos in generationibus vestris: ut sciat quia ego dominus qui sanctifico vos. Custodite sabbatum meum. Sanctum enim evobis. Qui polluerit illud morte morietur. Qui fecerit in eo opus peribit aia illius de medio populi sui. Sex diebus facies opus in septimo sabbatu requies sancta domino. Omnis qui fecerit opus in hac die morietur. Custodian filium israel sabbatum: et celebrent illud in generationibus suis. Mactus est semper inter me et filios israel signum perpetuum: Sex enim diebus dominus fecit celum et terram: et in septimo ab omni opere cessavit. Deditque dominus moyes cibos sermonibus in monte sinai duas tabulas testimonijs lapideas scriptas dedit deo.

Ca. XXXII.

Idenus autem populus quod moratur faceret descendi de monte moyes: congregatus aduersus aaron: ait: Surge: fac nobis deos quod nos precedamus: Moysi enim huic viro quod nos eduxit de terra egypcia ignoramus quod acciderit ei: Dixeruntque ad eos aaron: Tollite inaures aureas de uxori filiorumque et filiarum vestrae auro: et afferte ad me. Fecit populus quod iusserrat: deferens inaures ad aaron. Quas cum ille accepisset: formauit ope fusorio: et fecit ex eis vitulum costatum. Dixeruntque:

lus quandoque caput vituli vocat. Sancti tamen non multum ex-